

EESTI EVANGEELIUMI KRISTLASTE JA BAPTISTIDE KOGUDUSTE LIIT

KÕRGEM USUTEADUSLIK SEMINAR

Aveli Tiiter

EEKBKLi KOGUDUSTE SOTSIAALTÖÖ VALDKONNA

OLUKORD JA KOOSTÖÖPARTNERID

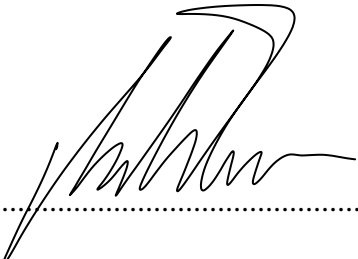
Lõputöö

Juhendaja Johanna Rosenvald, MA

Tallinn 2024

Olen kõigile lõputöös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõttelisele seisukohtadele ja muudest allikatest pärinevatele andmetele viidanud.

Sõnade arv (ilma bibliograafia ja lisadeta) 8687

Autor:  (allkiri)

3. juuni 2024 (kuupäev)

SISUKORD

| | |
|--|----|
| SISSEJUHATUS | 4 |
| 1. SOTSIAALTÖÖ VALDKOND KOGUDUSES | 7 |
| 1.1. Lühitutvustus Eesti EKB Koguduste Liidust..... | 7 |
| 1.2. EKB Liidu sotsiaaltöö | 8 |
| 1.3. Ootused kirikule ühiskonnas | 9 |
| 1.4. Kristlaste sotsiaalsest vastutusest | 11 |
| 2. KOGUDUSE KOOSTÖÖPARTNERID SOTSIAALVALDKONNAS..... | 13 |
| 2.1. EKB Liidu Sihtasutus Sõbralt Sõbrale | 13 |
| 2.1.1. Sõbralt Sõbrale taaskasutuskauplusekett..... | 14 |
| 2.1.2. Eluringikeskus | 14 |
| 2.2. Teised kristlikud organisatsioonid..... | 15 |
| 2.3. Kogudus ja kohalik omavalitsus (KOV) | 15 |
| 3. EMPIIRILINE OSA | 17 |
| 3.1. Uurimismetoodika | 17 |
| 3.2. Valim | 18 |
| 3.3. Küsimustiku tulemused | 18 |
| 3.3.1. Koguduse sotsiaaltöö valdkonna olukord ja kogukonnas teenimine..... | 18 |
| 3.3.2. Koguduse koostööpartnerid sotsiaalvaldkonnas..... | 23 |
| 3.3.3. EKB Liit ja koostöö liidu sotsiaaltöö organisatsioonidega | 25 |
| ARUTELU..... | 29 |
| KOKKUVÕTE | 32 |
| SUMMARY..... | 33 |
| LISAD | 36 |
| Lisa 1. Küsimustik..... | 36 |

SISSEJUHATUS

Iga viie aasta tagant korraldab Eesti Kirikute Nõukogu¹ (edaspidi EKN) küsitluse „Elust, usust, usu-elust“ (edaspidi EUU) ning viimati tehti seda 2020. aastal. Selle uuringu eesmärk on saada ülevaade Eesti täisealiste elanikkonna usulistest vaadetest ning religiooni ja teiste elu valdkondadega seotud hoiakutest ja uskumustest.² Avo Üprus ja Ingmar Kurg on koostanud Teadmiku “Kirik keset küla”, kus Liina Kilemit kirjutab EUU uurimusest teemal ”Ootused kiriku rollile ühiskondlikus plaanis”. Selles uurimuses küsiti inimestelt, milline peaks vastajate arvates olema kiriku mõju erinevates eluvaldkondades, Valdkondadeks olid ette antud erinevad sotsiaalsed, poliitilised, julgeoleku-, usu- ja kunstiteemalised arvamusküsimused. Vastuste tulemusest selgus, et ühiskonnas soovitakse näha üldiselt kiriku rolli senisest suuremana ning eelkõige sotsiaalvaldkonnaga seonduvatel elualadel.³

EEKBKL ehk Eesti Evangeelsete Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit (edaspidi EKB Liit) on igal aastal läbi viinud liidu kogudustest statistilise uuringu⁴, mille viimastest tulemustest selgub, et 17 kogudust eristavad oma tegevustes sotsiaaltöö valdkonda, kuid puudub info ülejäänud EKB Liidu koguduste sotsiaaltöö valdkonna tegemisest.

Minu lõputöö on “EEKBKLi koguduste sotsiaaltöö valdkonna olukord ja koostööpartnerid”. See teema pakub mulle huvi, kuna kuulun ise Rakvere Karmeli kogudusse, kes ei ole defineerinud sotsiaaltöö valdkonda, kuid siiski panustab selles aktiivselt. Sellest lähtuvalt eeldan, et sarnaseid EKB Liitu kuuluvaid kogudusi on veel.

Nendest eelmainitud uuringutest tulenevalt, väidan käesoleva lõputöö uurimisprobleemina, et hetkel puudub täpsem ülevaade EKB Liidu koguduste sotsiaaltöö valdkonnast. Kogudused panustavad viisidel, mida võib liigitada sotsiaaltöö valdkonda kuuluvateks, aga puudub juht ja konkreetne süsteem. EKB Liidul on olemas sotsiaalvaldkonna allaasutused, mis teevad koostööd erinevate kogudustega, kuid puudub ülevaade, kui aktiivselt ja kellega täpselt koostööd tehakse.

¹ Eesti Kirikute Nõukogu. <http://www.ekn.ee/ekn> (vaadatud 2. juuni 2024).

² EUU (2020) Uuringu esmased tulemused. http://www.ekn.ee/doc/uudised/EUU2020_esmased_tulemused.pdf (vaadatud 2. juuni 2024).

³ A. Üprus, *Kirik keset küla*. Koguduse ja kogukonna koostöö: Teatmik, 2022. 109.

⁴ EKB Liidu statistika koondtabel.

Eespool öeldust lähtudes olen valinud oma lõputöö eesmärgiks uurida EKB Liidu koguduste sotsiaaltöö valdkonna hetkeseisu ning koostööd nii liidu kui ka teiste sotsiaaltöö valdkonna organisatsioonidega. Sellega soovin kaardistada, kui palju ja millisel määral EKB Liidu kogudused teenivad oma kogukonda sotsiaaltöö valdkonnas, isegi kui kogudusel puudub konkreetne sotsiaalvaldkonna juht või statsionaarne meeskond. Uuringu analüüsist selgub, mis takistab kogudustel sotsiaaltöö tegemist ning kuidas saab liit kogudusi toetada.

Käesolev töö koosneb sissejuhatusest, teoreetilisest ja empiirilisest osast, tulemustest, arutelust, kokkuvõttest ning lisadest. Teoreetiline osa on jaotatud kaheks. Esimeses osas tutvustan Eesti EKB Liitu, selle ajalugu, erinevaid tegevusi ja liidu sotsiaaltöö valdkonda. Teises osas annan teoreetilise ülevaate EKB Liidu enda allüksustest kui ka erinevate liidu koguduste sotsiaaltöö valdkonna organisatsioonidest. Kolmas, lõputöö empiiriline osa, käsitleb tehtud küsitluse analüüsi, milline on EKB kogudustes sotsiaaltöö valdkonna olukord, kellega tehakse selles valdkonnas koostööd ning kuidas saaks liit kogudusi toetada.

Uurimuse läbiviimisel rakendasin andmete kogumiseks küsitlust, mis sisaldab endas nii kvalitatiivset kui kvantitatiivset meetodit. Küsitluse koostas veebikeskkonnas “Surveer” ning viisin läbi interneti teel. Küsitluse saatsin e-kirja kaudu kõigile EKB koguduste pastoritele, pastori abidele, juhatuse liikmetele ja koguduste sotsiaaltöö juhtidele, kelle kontaktandmed sain liidu statistika koondtabelist. Küsitluse viisin läbi ajavahemikus 16–30 aprill 2024, millele laekus kokku 47 vastust 37 erinevast EKB Liidu kogudusest, kusjuures mõnest kogudusest vastas rohkem kui üks inimene.

MÕISTETE SELETUSED:

EEKBKL - Eesti Evangeelsete Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit on organisatsioon, mis koondab endas mitmeid kristlikke kogudusi Eestis. Lühendina EKB Liit, kuulub liitu vabatahtlikult baptistid, evangeeliumi kristlased, nelipühilased, priilased ja vabakogudused.⁵ Valisin EKB Koguduste Liidu põhjusel, kuna kuulun liikmena sellesse liitu kuuluvasse kogudusse.

Sotsiaaltöö - tegevus, mis aitab hätta sattunud inimesel või perekonnal iseenda ja ühiskonnaga toime tulla.⁶

Sotsiaaltöö valdkond - koguduslik teenimisvaldkond, mis on fokuseeritud sotsiaaltöö tegevustele.⁷

Kogudus - väiksem kiriklik haldusüksus, kuhu kuuluvad teatud piirkonna usklikud; kogudus on usuühing.⁸ Töös kasutan seda sõna mitmes tähenduses vastavalt kontekstile, näiteks rääkides 'kogudusest' kui ühest kogudusest või kui Kristuse kogudus, kuhu kuuluvad kõik kristlikud kogudused üle maailma.

Kirik - mingi usundi (siin töös kristlus) või selle eri suuna kõrgeim, tsentraliseeritud organisatsioonivorm.⁹ Samuti on see mõiste kogudusi ühendava organisatsioonivorm.¹⁰ Oma töö kontekstis kasutan sõna kirik, rääkides ühiskonna temadel, mis on mõistetavam kui sõna kogudus (järelused EEU 2020 uuringust).

Kogukond - mingis piirkonnas elav, teatud sotsiaalsete suhete võrgustikuga seotud inimrühm.¹¹

Kohalik Omavalitsus (KOV) - valitsemisviis, mille puhul iga haldusüksuse rahvas valitseb ennast oma kohalikes asjades ise v. eri kutsealade v. rahvaste esindajad otsustavad oma asju ise; omavalitsusüksus, -organ v. -asutus.¹²

⁵ Eesti EKB Liit, Sotsiaaltöö, <https://kogudused.ee/sotsiaalto/> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁶ Eesti keele seletav sõnaraamat, Eesti Keele Instituut, 2009. (vaadatud 2. juuni 2024).

⁷ Autori selgitus lõputöö kontekstis.

⁸ EKSS, 2009.

⁹ Ibid.

¹⁰ Üprus. Kirik keset küla, 2022. 31.

¹¹ EKSS, 2009.

¹² Ibid.

1. SOTSIAALTÖÖ VALDKOND KOGUDUSES

1.1. Lühitutvustus Eesti EKB Koguduste Liidust

Eesti Evangeelsete Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu (edaspidi EKB) loodi 1945. aastal Nõukogude võimu surve all, kui liideti vabakiriklikud liidud nagu priilased, baptistid, evangeeliumi kristlased ja nelipühilased. 19. sajandi lõpus, rahvusliku ärkamisajal, hakkasid kaks Rootsi luterlasest kooliõpetajat ja misjonäri, Thören ja Österblom, Noarootsi ja Vormsi koolimajades jutlustama. Sellel ajal tekkis üha rohkem huvi talurahva seas piibli vastu, koguneti, et lugeda ja leiba murda, millest kasvasid välja esimesed kogudused.¹³

EKB Liidus on 2024 1. jaanuari seisuga 85 (2024. aastal on 86st kogudusest kaks omavahel ühinenud), neis on kokku 6464 liiget, ning lisades juurde noorsootöö ning jumalateenistuste mitteliikmed ja külalised, on koguduste elus osalejaid kokku ligi 10 000 inimest. EKB põhikirja paragrahvis §3 on välja toodud, et liitu kuuluvad vabatahtlikult baptistide, evangeeliumi kristlaste, nelipühilaste, priilaste, vabakoguduste ja teiste § 2 nimetatud usuliste põhimõtetega kogudused, kes tegutsevad vastavalt liidu ja oma koguduse põhikirjale.¹⁴

EKB Liidu tegevuste eesmärgid on peamiselt: piibli õpetuse levitamine; töötamine tõsise usuelu ja kõlbluse äratamiseks, levitamiseks ja kaitseks Eesti ühiskonnas; ühistöö arendamine ja koordineerimine, koguduste varustamine vajaliku informatsiooniga ja tegutsemine koguduste heaks; usklike ühendamine ja kasvatamine vaimulikult, õpetuslikult ja kõlbliselt; vaimulike töötajate koolitamine; hoolekande ja heategevuse arendamine; kristliku hariduse ja kultuuri levitamine.¹⁵

EKB Liidu eesmärk on ühise nägemuse elluviimiseks mobiliseerida analoogilist missiooni kandvad kogudused. EKB Liit on Jeesust järgiv, inimesi armastav, Jumala väes ja sõnas kasvav liikumine, mille missiooniks on Jeesuse järgijatena tunnustada Kuningriigi evangeeliumi Jeesusest Kristusest armastuses ja Püha Vaimu väes. EKB Liit on aktiivsete koguduste koostöös kujunenud orgaaniliseks võrgustikuks, mille väärtusteks on isiklik pöördumine, Uue Testamendi õpetusekohane eluviis, kogudusest osa olemine ning hea sõnumi kuulutamine.¹⁶

¹³ EKB Liit <https://kogudused.ee/ekb-liit/> (vaadatud 2. juuni 2024).

¹⁴ EKB Põhikirj. <https://kogudused.ee/dokumendid/pohikiri/> (vaadatud 2. juuni 2024).

¹⁵ Ibid.

¹⁶ EKB Liit <https://kogudused.ee/ekb-liit/> (vaadatud 2. juuni 2024).

1.2. EKB Liidu sotsiaaltöö

EKB Liidu sotsiaaltöö sai alguse enne teist maailmasõda, kui Läti päritolu Eesti baptist Adam Podin pühendas end Eestis pidalitõbiste misjonile ning korraldas neile jumalateenistusi, ristas ja toetas vajadusel ravimitega. Podini panus EKB Liidu sotsiaaltöösse on olnud märkimisväärne ning innustanud omal ajal panustama veel enam inimeste aitamisse, kes on sotsiaalselt tõugatud, mahajäetud, vaeslapsed, haiged jne. 1940ndatel oli Eesti Baptisti Liidul Haapsalus oma lastekodu, mis tegutses tänu naisjuhatajate pühendumisele kui ka teiste koguduste annetustele. Evangeeliumi kristlased korraldasid äratuskoosolekuid koostöös “Sinise ristiga”.¹⁷ Evangeeliumi kristlane Adele Karunga, kelle hinge puudutasid lisaks haigetele ja vaestele, ka kõige enam vaeslapsed ning nende traagika. Adele panustas neisse palju, millest loodi evangeeliumi kristlaste vaeslaste varjupaik, mis tegutses 1911-1927 aastani.¹⁸

19. sajandil ja 20. sajandi alguses sündisid luteri kiriku raamides Eestis mitmed sotsiaalse misjoni algatused, kelles Eesti vabakogudused leidsid eeskujusid. Eeskujuks võeti idasuunal Peterburis Vassili Paškovi, kes külastas vanglaid ja haiglaid, lugedes ette piiblit ja palvetades nendega. Samuti olid Saksa baptistid, kes rajasid 1887. aastal Saksamaal diakonisside kodu Haus Bethel, mis oli oma sotsiaalvaldkonna teenimistöös eeskujuks ka teistele Euroopa riikidele.¹⁹

Nõukogude ajal ei olnud küll ametlik sotsiaaltöö võimalik, kuid vanade ja viletsate eest kanti siiski hoolt nii oma koguduse piires kui ka tutvusringkonnas.²⁰ Uue vabaduse tulles, alustati 80ndate lõpus ja 90ndate alguses laste- ja noortetöö ning puudustkannatajate abistamist, mida tehti Soome ja Rootsi kristlaste toetusel, kuna välisabi puudumisel oli sotsiaalne tegevus peaaegu vältimatu.²¹

EKB Liidu põhikirja §9 tuuakse esile meie liidu eesmärkide saavutamise abinõu ehk orbude, haigete, vanurite, invaliidide, puudust kannatavate inimeste eest hoolitsemine ning sellekohaste asutuste loomine, mida liit on edukalt teinud ja tegemas.²² Aastal 1991, kui moodustati EKB Liidu presidendi Ülo Meriloo ettepanekul sotsiaaltöö sektor. Selle juhiks sai Evald Timmas, kes tegi omalt poolt ettepaneku luua kristlik heategevusfond, kuhu alla kõik liidu sotsiaaltöö tegevused ja kohustused võiksid kuuluda. Nii sündis 1991. aastal heategevusfond Sõbra Käsi,

¹⁷ T. Pilli, *Usu värvid ja varjundid: Eesti vabakoguduste ajaloost ja identiteedist*, Tallinn: Allika, 2007. 129-131.

¹⁸ E. Timmas ja T. Pilli, *Eesti EKB koguduste sotsiaaltöö ja Sõbra Käsi*. Osaduses kasvanud. 106.

¹⁹ Pilli, *Usu värvid ja varjundid*, 2007. 128-129.

²⁰ Ibid. 134-135.

²¹ EKB Liit <https://kogudused.ee/ekb-liit/> (vaadatud 2. juuni 2024).

²² EKB Põhikirj <https://kogudused.ee/dokumendid/pohikiri/> (vaadatud 2. juuni 2024).

1999. aastal uue nimega Sotsiaaltöö Keskus Sõbra Käsi ning tänapäeval kannab EKB allüksus nime Sihtasutus Sõbralt Sõbrale. Sõbralt Sõbrale on algusest peale tegutsenud puuduses olevate ja suurperede abistamisega, vahendanud peamiselt Rootsist tulnud kasutatud riideid ja mööblit.²³

MTÜ Oleviste Hoolekanne on EKB Liitu kuuluva Oleviste koguduse liikmete loodud juriidiline isik. Toon selle MTÜ eraldi välja põhjusel, et Oleviste kogudus on ainuke kogudus EKB Liidus, kes on loonud hoolekande töö jaoks MTÜ ehk mittetulundusühingu. Oleviste Hoolekande asutasid 6. novembril 2003. aastal viis naist: Riina Solman (siis Vändre), Milvi Aaslaid, Liis Borissenko (siis Korts), Reet Talmre ja Merike Nigulas.²⁴

Hoolekande tegevus oli alanud juba varem, kui Milvi Aaslaid kohtas Oleviste koguduse teenistusel üht kodutut meest, keda ta hakkas toetama nii toidu kui ka soojade sõnadega. Kui Milvi Aaslaid meest enam Olevistes ei kohanud, hakkas ta teda otsima ning leidis mehe kohutavas olukorras, haigena betoonpõrandal, oma rooja sees. Mees sai oma viimased elupäevad veeta haiglas. Milvi mõistis, et tol ajal polnud ühiskonnal jaksu kodututele inimväärset elu pakkuda, mistõttu oli tänavatel palju inimesi, kes olid kodutud, ilma igasuguse armastuse ja hooleta.²⁵

Oleviste hoolekanne tegutses mitmes harus, kuna abivajajaid ja ka panustavaid vabatahtlikke oli palju, sai algusaastatel teha ettevõtmisi linna erinevates varjupaikades jagades toitu ja riideid kuni juuksuri teenuse pakkumiseni välja. Varjupaiga inimesi viidi bussidega ekskursioonidele, korraldati saunapäevi, avati supiköök koostöös teiste kogudustega ning tehti riiete ja muu tarviliku kogumis- ja jagamispäevi. Tänapäevani tehakse kodututele traditsioonilisi jõuluteenistusi ning koostöös linnarahva ja sponsorite abiga vähekindlustatutele kaetud lõunalauda. Vabariigi aastapäeval korraldatakse neile kontsert-teenistus. Oleviste Hoolekanne on vastavalt vajadustele ning ajas muutuv liikumine, kuhu panustavad sajad vabatahtlikud, aidates nõrgemaid, elu hammasrataste vahele jäänuid taas elule tõusta.²⁶

1.3. Ootused kirikule ühiskonnas

Eesti Evangeelne Allianss on oikumeeniline võrgustik Kristuse hea sõnumi levitamiseks, kus on iga kristliku konfessiooni jaoks sõnastatud ja loodud 1974. aastal Lausanne'i leping. Lausanne'is toimus 1974. aastal esimene Rahvusvaheline Maaailma-evangelisatsiooni kongress,

²³ Timmas ja Pilli, Eesti EKB koguduste sotsiaaltöö. 110.

²⁴ Oleviste kogudus. Hoolekanne. <https://oleviste.ee/kogudus/hoolekanne/> (vaadatud 2. juuni 2024).

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

mille kutsus kokku Billi Graham²⁷ ja kus osalesid enam kui 150 rahvusest Jeesuse Kristuse kirikute liikmed. Sellel kongressil loodi leping, mis on esitatud väljakutseks kogu maailma evangeliseerimise lõpuleviimiseks.²⁸ Leping on koostatud ühiste piibellike veendumuste avaldusena ning kutsub üle maailma kristlasi tegutsema selle kohaselt.²⁹

Tänapäeval on kiriku roll Eesti Ühiskonnas küllaltki tagasihoidlikult hinnatud. Aastal 2020 tehtud uuring “Elust usust ja usuelust” tõi välja ka selle, et vastajad jagunesid kolmeks, kui küsimuseks oli, millises suunas peaks tulevikus kristluse mõju liikuma. Need kolm olid suhteliselt võrdsed rühmad: mõju suurenemine 23.6%, vähenemist 21.3% ning 34.8% arvas, et mõju peaks säilima nii nagu on. 20.3% ei osanudki sellele küsimusele vastata. Samas tunnustavad küsitluse tegijad, et see oli läbiviidud ajal, kus kristlus oli rohkem ühiskonnas nähtaval ja teemadest läbikäiv, mis võis olla just negatiivsete vastuste põhjuseks. Eelmainitud EEU 2020 uuringust tuli ka esile, et kuna enamikul ühiskonna liikmetest puudub kiriku rolliga isiklik kokkupuude, ei osatud küsitluses kiriku kohta konkreetselt midagi arvata. Selle põhjuseks võib olla, et kiriku tegevuse ja ühiskonda panustamise kajastamine meedias on suhteliselt harv nähtus ning võib olla inimeste teadmatuse põhjus.³⁰

Lausanne'i lepingus tuuakse välja, et inimestena oleme mõnikord suhtunud evangelisatsiooni ja ühis-kondlikku hoolekandetöösse justkui vastastikku teineteist välistavatesse tegevusse ning kutsub üles inimesi väärtustama, hoolimata nende staatusest, kultuurist, nahavärvist, uskumusest jne.³¹ 1974. aasta Lausanne'i konverentsi ettevalmistamise käigus ja ajal, püüdis grupp evangelikaalseid juhte John Stotti juhtimisel leida tasakaalu evangelismi ja sotsiaalsete vajaduste lahendamise vahel. Nad püüdsid vältida “skisofreenilisi seisukohti” ja äärmusi, püüdes mõista, mida pääste ja teenimine tähendab nii üksikisikule kui ka ühiskonnale, kehale ja hingele, olevikule ning tulevikule.³² Kuigi leping kinnitas selgesõnaliselt evangelismi esmatähtsust, oli 1974. aasta Lausanne'i konverentsi suurim läbimurre evangelikaalse kogukonna laiem avastus, et kogukonna sotsiaalsete vajaduste eest hoolitsemine ja nende lahendamine on kirikule mandaat, sama nagu ka evangeeliumi kuulutamine.³³

²⁷ The Lausanne Movement. (2011). Part IIA, 5. Truth and the arts in mission. The Cape Town Commitment. <https://lausanne.org/statement/ctcommitment> (vaadatud 2. juuni 2024).

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

³⁰ Üprus. Kirik keset küla, 2022. 109.

³¹ Lausanne leping, 1974.

³² R. Das, Compassion and the Mission of God, Columbia: Langham Global Library, 2015. 131.

³³ Ibid. 133.

Lepingu üheksandas punktis on konkreetselt välja toodud evangelisatsioon ja misjonaalsuse olulisus, milles julgustatakse kogu Kristuse ihu ehk kõiki kogudusi, palvetama ja panustama nendesse, kes on jäänud ühiskonnas kõrvale nii erinevate usuliste veendumuste kui ka olmeliste probleemide tõttu. Selles, et meie keskel on inimesi, kes elavad külluslikes oludes, nähakse võimalust aidata inimesi, kes elavad vaesuses ja vajavad abi. Kogu Kristuse Ihule kuulub kohustus evangeliseerida nii iga kiriku enda piirkonnas kui ka läkitades kogudustest välja inimesi misjonipõllule, et veel enam aidata ja toetada puudustkannatavaid inimesi abistamistegevustega.³⁴

1.4. Kristlaste sotsiaalsest vastutusest

Lausanne lepingu viiendas punktis on lahti kirjutatud kristlaste sotsiaalne vastutus ühiskonnas. Seal tuuakse välja, et Jumal on kõikide inimeste Looja ja Kohtumõistja, mille tõttu on kristlaste kohustus tema eest panna tähele ka tänapäeval neid abivajajaid.³⁵ Jeesus Kristus on andnud oma jüngritele kaks käsku: „Armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma mõistusega! See ongi suurim ja esimene käsk. Teine on selle sarnane: Armasta oma ligimest nagu iseennast! Neis kahes käsus on koos kogu Seadus ja Prohvetid.” (Mt 22:37-40) Ligimesearmastus, mida Jeesus on kristlaskonnale jätnud, väljendub tegudes: “Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa, Poja ja Püha Vaimu nimesse, ja õpetage neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud! Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni.” (Mt 28:19-20)

Koguduste töö aluseks on piibli õpetus, kus on muuhulgas kirjas Jeesuse esitatud näiteid sotsiaaltöö kohta. Jeesus õpetas näiteks rahvaste kohtust, kus ta rääkis:

"Sest mul oli nälj ja te andsite mulle süüa, mul oli janu ja te andsite mulle juua, ma olin kodutu ja te võtsite mu vastu, ma olin alasti ja te riietasite mind, ma olin haige ja te tulite mind vaatama, ma olin vangis ja te tulite mu juurde." /.../ „Tõesti, ma ütlen teile, mida te iganes olete teinud kellele tahes mu kõige pisematest vendadest, seda te olete teinud mulle.” (Mt 25:35-40)

Jeesus näitas eeskujuna oma kaasinimestele, kuidas hoolitseda ligimese eest, samastades end abivajajaga. Jeesus tervendas haigeid, puutudes kokku nendega, kes olid ühiskonnas tõrjutud, ning andis neile tagasi sotsiaalse staatuse. Ta toitmis näljaseid ja esitas väljakutseid ebaõiglastele sotsiaalsetele tavadele.³⁶

³⁴ Lausanne leping. (1974). 9. Evangeelse ülesande pakilisus. (vaadatud 2. juuni 2024).

³⁵ Ibid. 5. Kristlaste sotsiaalne vastutus ühiskonnas. (vaadatud 2. juuni 2024).

³⁶ Pilli, Usu värvid ja varjundid, 2007. 125.

Jürgen Moltmann, kes on saksa teoloog ning tuntud oma panuse poolest sotsiaalse õigluse ja lootuse teoloogia valdkonda³⁷, on öelnud: "See ei ole kirik, kellel on täita maailmas päästemissioon; see on Poja ja Püha Vaimu missioon läbi Isa, mis hõlmab ka kirikut."³⁸ Raamatus "Usu Värvid ja Varjundid" käsitletakse tänapäeva väljakutseid Eesti vabakoguduste sotsiaalse vastutuse kontekstis, rõhutades vajadust luua ja säilitada elamisväärne keskkond, mis on osa jüngriks olemise ülesandest. Helle Liht toob esile Kristuse surma ja ülestõusmise tähenduse kogu loodu uuenemise valguses, mis holistliku usukäsitluse raames hõlmab eetikat ja eluviise, mis austavad Jumalat kui Loojat. Sellest tulenevalt väärtustab kristlaskond Jumalale kuuluvat ja hoolib kaasinimestest.³⁹

Inimesed saavad läbi Kristuse Jumalas õigeks ning on võimelised täitma oma kohustust mitte ainult Jumala, vaid ka sotsiaalses kontekstis. Õpetussõnad 29:7 ütleb: "Õiglane tunneb viletsate kohtuasja." ja Efeslastele 2:10, "Sest meie oleme Jumala teos, Kristuses Jeesuses loodud heade tegude tegemiseks." Arusaam õiglusest mõjutab seda, kas üksikisik ja usukogukond tegelevad sotsiaalse ebaõigluse küsimustega. Kui õiglust mõistetakse ainult kui moraalset täiuslikkust, siis tehakse seda peamiselt keskendudes selle saavutamisele ja säilitamisele läbi Kristuse täiuslikkuse. Kui aga õiglust mõistetakse kui kohustust oma sotsiaalsete suhete kontekstis, leitakse selle läbi võimalust keskenduda ka vaeste, tõrjutute ja ühiskonnas kannatavate inimeste vajaduste lahendamisele.⁴⁰

Psalm 68 identifitseerib Jumalat kui "vaeslaste isa ja lesknaiste asjaajajat" oma pühas elamus. Jumal paneb üksildased "elama majadesse ja viib vangid välja jõukale elujärjele". (Ps 68:6–7). Jumala lunastus ei ole mitte ainult vaimne, vaid hõlmab inimeste kogu olemust ja nende elu igat valdkonda. Vaesed ei ole mitte ainult patu poolt rikutud, vaid on seda ka sotsiaalse, majandusliku rõhumise ja ebaõigluse tagajärjel. Seetõttu taastab Jumal oma õigluse tõttu seisundisse, mille ta neile algselt kavandas.⁴¹

³⁷ S. J. Grenz ja R. E. Olsen, "Jürgen Moltmann: Tuleviku transtsendentsus ja immanentsus," 20. sajandi teoloogia, Tallinn: Logos, 2002. lk 248-268.

³⁸ Das, *Compassion and the Mission of God*, 2015. 182.

³⁹ Pilli, *Usu värvid ja varjundid*, 2007. 150.

⁴⁰ Das, *Compassion and the Mission of God*, 2015. 113.

⁴¹ *Ibid.* 112.

2. KOGUDUSE KOOSTÖÖPARTNERID SOTSIAALVALDKONNAS

2.1. EKB Liidu Sihtasutus Sõbralt Sõbrale

Eesti EKB Liidu sotsiaaltööd korraldab sihtasutus Sõbralt Sõbrale, kes pakub regulaarset tuge ja abi ühiskonna riskigruppidesse kuuluvatele inimestele koostöös koguduste, kohalike omavalitsuste ja teiste organisatsioonidega.⁴²

„Sihtasutus loob võimalusi, et kogudused saaksid oma piirkonnas tõhusamat sotsiaaltööd teha ning samal ajal initsieerib ise tegevusi ja projekte nõrgemalt toetatud sihtgruppidele.“ kirjutab SA Sõbralt Sõbrale sisedokumentis sotsiaaltöö tegevjuht Mirjam Link.

EKB Liidu sotsiaaltööd tehakse liidu koguduste koostöös liidu allasutuse sihtasutus Sõbralt Sõbrale, milles on neli sotsiaaltegevuse põhisuunda. Üheks põhisuunaks on EKB Liidu koguduste sotsiaaltöö toetamine, mille alla kuulub informatsiooni, kontaktide, toiduabi ja Sõbralt Sõbrale kauplustes pakutavate toodete jagamine. Liit korraldab ka koolitusi, et varustada ja võimetada koguduste liikmeid vajalike teadmiste ja oskustega. Samuti toetab liit koguduste omaalgatuslikke projekte ja pakub võrgustikutöö tuge keerulisemate abivajadusjuhtumite lahendamisel.

Sotsiaaltegevuse põhisuunaks on ka Hoolime Koos projektid, mille alla kuuluvad laagrid, malevad, koolipakid, jõulupakid ja jõuluprojektid, ronimistrenn noortele, “Söö ja suhtle” grupid, sünnipäevade projekt “365 sünnipäeva” ja projekt “Jalgrattad lastele”.⁴³ EKB Liidu arengukavas punkt 2 (Armastame), on välja toodud eesmärgid 2018.-2023. aastaks. Punktis 2.2. on eesmärgistatud Hoolime Koos valdkond, kus projektide kaudu abistatakse koostöös teiste kogudustega kohaliku kogukonna inimesi. Seda tehakse vastavalt koguduse enda sotsiaalsele visioonile ja vajadustele, mille tulemusena on plaanitud regulaarne koostöö 30 kogudusega. Sama arengukava teise punkti alapunktid toovad esile koguduste sotsiaaltöö tegijate toetamise nii üleliiduliste kui ka piirkondlike koolituste kaudu, et tugevdada nende teenimist oma kogukonnas.⁴⁴

Kolmandaks põhisuunaks on Sõbralt Sõbrale nõustamiskeskus, kus pakutakse koguduste inimestele tuge psühholoogilises, kogemus- ja juriidilises nõustamises, pereteraapias ja erinevates koolitustes, mida saab teha ka veebi teel. Neljandaks on Narva Lastetuba, kus

⁴² Eesti EKB Liit. Sotsiaaltöö. <https://kogudused.ee/sotsiaalto/> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁴³ Rosenvald, Johanna. Liidu sotsiaaltöö sisedokument. 2024.

⁴⁴ EKB Põhikiri <https://kogudused.ee/dokumendid/pohikiri/> (vaadatud 2. juuni 2024).

toetatakse keerulisest taustsüsteemist pärit lapsi ja noori Narva sotsiaalmajas asuva päevakeskuse põhimõttel toimiva Lastetoa kaudu.⁴⁵

2.1.1. Sõbralt Sõbrale taaskasutuskauplusekett

Liidu sotsiaaltöö toimub koostöös Sõbralt Sõbrale kauplusekettiga, kuhu kuulub 2022. aasta lõpuseisuga 19 taaskasutuskauplust – 17 neist on Eestis ja kaks Leedus. Sõbralt Sõbrale “missioon on luua võimalusi headeks muutusteks”⁴⁶. Poest ostes või annetuseks andes esemest saab alguse heategevuslik Hoolime Koos ringlus, mis abistab lapsi, noori ja peresid nii materiaalselt kui vaimselt.⁴⁷

Sõbralt Sõbrale kauplused võtavad vastu kõike, mida inimesel võib igapäevaelus vaja minna - korras ja puhtad riided, kodutehnika, mööbel, mänguasjad, raamatud, kodukaubad, tööriistad jne. Inimeste annetatud asjadest saadud müügitulu arvestatakse eraldi ja suunatakse heategevuseks, millega aidatakse puudustkannatavaid peresid.⁴⁸

2.1.2. Eluringikeskus

Eluringikeskus on kaasaegne ja tervist toetav hooldekodu eakatele, mille moto on “Päevadele elu juurde!”⁴⁹ Eluringikeskus avati 2022. aasta 15. oktoobril ning esimesed elanikud kolisid sisse juba novembri alguses. Keskuse toimimine nõuab palju tööd ja ületamist vajavaid väljakutseid, kuid nii töötajate kui elanike tagasiside näitab selgelt, kui tähtis on Liidu loodud ja käivitatud keskkond, kus Jumal saab inimesi erinevatel viisidel puudutada.⁵⁰

Eluringikeskus pakub hooldusabi erineva vajadustasemega eakatele, sealhulgas neile, kellel on kerge, mõõdukas või ulatuslik hooldusvajadus ning dementsussündroom. Keskus püüab muuta elanike päevad rõõmsaks ja tähendusrikkaks, pakkudes mitmekülgeid tegevusi vastavalt nende huvidele ja võimetele. Näiteks saab osaleda kultuuriüritustel, tegeleda aiandusega õuealal, osaleda kehalistel treeningutel ja füsioteraapias, teha meele- ja mäluharjutusi ning saada vaimulikku tuge, suheldes hingehoidjaga või osaledes jumalateenistustel ja vaimulikes osadusgruppides.⁵¹

⁴⁵ Rosenvald. Liidu sotsiaaltöö sisedokument. 2024.

⁴⁶ EKB Aastaraamat 2022. 33.

⁴⁷ Sõbralt Sõbrale. <https://sobraltsobrale.ee/meist/> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁴⁸ Ibid. <https://sobraltsobrale.ee/heategevus/> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁴⁹ <https://eluring.ee/et/uldingimused/> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁵⁰ EKB Aastaraamat, 2022. 34.

⁵¹ Eluringikeskus. Päevadele elu juurde. <https://eluring.ee/et/elukeskkond/> (vaadatud 2. juuni 2024).

2.2. Teised kristlikud organisatsioonid

MTÜ Lootuse Küla on asutatud aastal 2000 piiskop Märt Vähi ja tema poja Andrew Vähi poolt ning mille eesmärgiks on sotsiaalselt vähekaitsitud ja probleemsete inimeste, peamiselt alkoholi- ja narkosõitlaste, võõrutamine, rehabiliteerimine ja abistamine tavaühiskonda naasmiseks. Lootuse Küla kogudusena kuulub Eesti Kristliku Nelipühi Kirikusse ning üheks peamiseks eesmärgiks on Lootuse Külas õpetada programmilistele tööetikat, erinevaid oskusi ning meeskonnatööd.⁵²

Eestis on tegutsemas veel mitmeid kristlikke organisatsioone nagu MTÜ Hea Isa⁵³, MTÜ Samaaria Eesti Misjon⁵⁴, mida juhib Mihkel Nõlvak, kes ühtlasi on ka Haapsalu baptistikoguduse pastor, ning Vähiravifond Kingitud Elu⁵⁵, mida juhib Toivo Tänavsuu, kes samuti kuulub EKB Liidu kogudusse. Eestis tegutsevad ka rahvusvaheliste organisatsioonide juurde kuuluvad MTÜ Agape Eesti⁵⁶ ja Päästarmee⁵⁷, mis aitavad ja toetavad inimesi erinevates valdkondades ja sihtgruppides.

2.3. Kogudus ja kohalik omavalitsus (KOV)

Eesti Kirikute Nõukogu (edaspidi EKN) on välja toonud, et koguduse ja omavalitsuse huvide kooskõlastamine ning sidumine edendab kohalikku elu. Koguduse missioon, visioon ja strateegia tuleb kooskõlastada valla või linna strateegiliste arengusuundadega ja tähtaegadega. Selle käigus on koguduse vaimulik oluline jälgida, et arengukavas saaksid kajastatud ka koguduse vajadused ja võimalused. EKNi soov on julgustada kogudusi panustama praktilise koostööna vabaaühendustega ja avalikus sektoris, mille eelduseks on hea partnerlus. Tehes koostööd kohaliku omavalitsusega, suudab kogudus jõuda kaugemale ja rohkemate inimesteni.⁵⁸

Omavalitsuse ja koguduse koostööks tuleb neid võrrelda ja tuvastada nii koguduse kui ka omavalitsuse arenguvajadused. Selle analüüsi abil on võimalik kindlaks teha konkreetset valdkonnad, kus arengut toetada, tuues esile koguduse tugevused ja arvestades kohaliku

⁵² MTÜ Lootuse Küla, <https://lootusekula.ee/> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁵³ MTÜ Hea Isa. <https://heaisa.ee/> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁵⁴ MTÜ Samaaria Eesti Misjon. <https://samaaria.ee/meist/> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁵⁵ Vähiravifond, Kingitud elu. <https://kingitudelu.ee/fondist> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁵⁶ MTÜ Agape Eesti. <https://agape.ee/ajalugu> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁵⁷ Päästarmee. <http://paastarmee.ee/about-us/kes-me-oleme/> (vaadatud 2. juuni 2024).

⁵⁸ Eesti Kirikute Nõukogu. <http://www.ekn.ee/ekn> (vaadatud 2. juuni 2024).

omavalitsuse vajadusi. Nii saavad mõlemad osapooled leida ühisosa, millele keskenduda ja vajadusi toetada.⁵⁹

Tehes omavalitsusega koostööd, kirjeldatakse raamatus “Usu Värvid ja Varjundid” lugu, kus noored läksid linnale vabatahtlikult appi parke koristama. Selline väike panus oli üllatuseks linnavalitsusele, sest neile ei olnud keegi varem ise tulnud abi pakkuma. Noored tõid oma aktsiooniga ellu Püha Franciscus Assisile omistatud mõtte, kuulutades evangeeliumi pigem tegude kui sõnade kaudu.⁶⁰ Teiseks näitasid noored kristlased oma tegevusega, et nad on lisaks jumalariigi kodanikele ka hoolivad ja vastutustundlikud linnakodanikud. Seda toetab ka piibli õpetus: ”Taotlege selle linna heaolu, kuhu ma olen lasknud teid viia, ja paluge selleks Issandat, sest selle hea põli on teie hea põli!” (Jr 29:7).⁶¹

⁵⁹ Üprus, Kirik keset küla, 2022.117.

⁶⁰ Das, Compassion and the Mission of God, 2015. 172.

⁶¹ Pilli, Usu värvid ja varjundid, 2007. 147.

3. EMPIIRILINE OSA

EKB Liidu 85 kogudustest 17 on defineerinud, et neil on sotsiaalvaldkond ehk hoolekandetöö. Lähtudes Jeesuse õpetusest, on kogudused kutsutud panustama oma ligimese aitamisse ka siis, kui koguduses puudub selleks valdkond, juht ja meeskond.

3.1. Uurimismetoodika

Minu lõputöö eesmärgiks oli kaardistada, millisel määral EKB Liidu kogudused teenivad sotsiaaltöö valdkonnas oma kogukonda. Uurimuse läbiviimiseks rakendasin kvalitatiivset meetodit ehk küsitlust, mille koostas in veebikeskkonnas Surveer ning viisin läbi interneti teel. Küsitluse lingi saatsin täitmiseks e-kirja teel kõigile EKB Liidu koguduste pastoritele, pastori abidele, juhatusele ja koguduste sotsiaaltöö juhtidele, kelle kontaktandmed sain liidu statistika koondtabelist. Küsitluse viisin läbi ajavahemikus 16–30 aprill 2024, millele laekus kokku 47 vastust 37 erinevast EKB Liidu kogudusest, kusjuures mõnest kogudusest vastas rohkem kui üks inimene.

Küsimustik sisaldas 17 küsimust, mis olid jaotatud kolmeks teemaks (Lisa 1). Esimese jaotise küsimused teemal “Kogudus ja kogukond” (viis küsimust) sisaldasid koguduse üldiseid taustaandmeid nagu koguduse nimi, vastaja roll koguduses ja laiem info koguduste sotsiaaltöö kohta. Edasi fokuseerisin küsimused keskendudes rohkem sotsiaaltöö valdkonnale kogukonnas, kuidas kogudus suhestub sotsiaalvaldkonnaga nii oma koguduse siseselt kui ka oma kogukonda teenides.

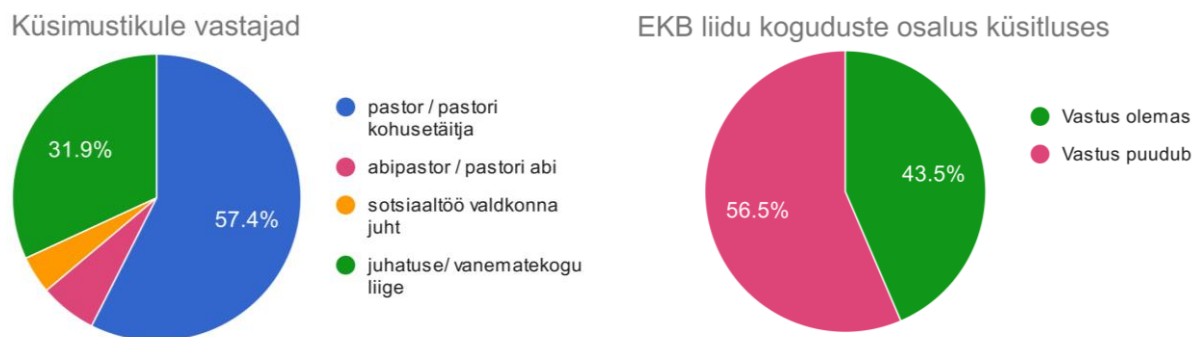
Teises jaotises, “Koguduse koostööpartnerid sotsiaalvaldkonnas” (kaks küsimust), kaardistasin, milliste ilmalike ja kristlike organisatsioonidega teevad kogudused koostööd.

Kolmanda jaotise küsimused (neli küsimust) puudutasid teemat “EKB Liit ja koostöö liidu sotsiaaltöö organisatsioonidega”. Nende küsimustega kaardistasin, kui paljud kogudused on teadlikud liidu poolt pakutavatest sotsiaalvaldkonna võimalustest, saavad vajadusel tuge ning kui paljud kogudused ise panustavad nendes kaasa.

Rohkem kui pooltele küsimustele sai vastata valikvastustega, sest soovisin vastamise muuta võimalikult lihtsaks ja aega kokku hoidvaks. Lisaks oli valikvastuseid, mis vajasisid põhjendusi ja vastaja poolt lisatud täiendavat informatsiooni. Samuti esines avatud küsimusi, et vastajad saaksid jagada oma kogemusi ja mõtteid konkreetsete teemade osas.

3.2. Valim

Küsimustikule vastas 47 inimest (100%) järgnevast neljast koguduse teenimisrollist: 27 pastor/pastori kohusetäitja (57.4%), kolm abipastor/pastori abi (6.4%), kaks sotsiaaltöö valdkonna/hoolekandetöö juht (4.3%), 15 juhatuse/vanematekogu liige (31.9%). Vastuste põhjal selgitasin välja 37 koguduse hetkeolukorra, mis on 43.5% kõigist 85st EKB Liidu kogudusest (2024. aastal on 86 kogudusest kaks omavahel ühinenud). (Joonis 1.)



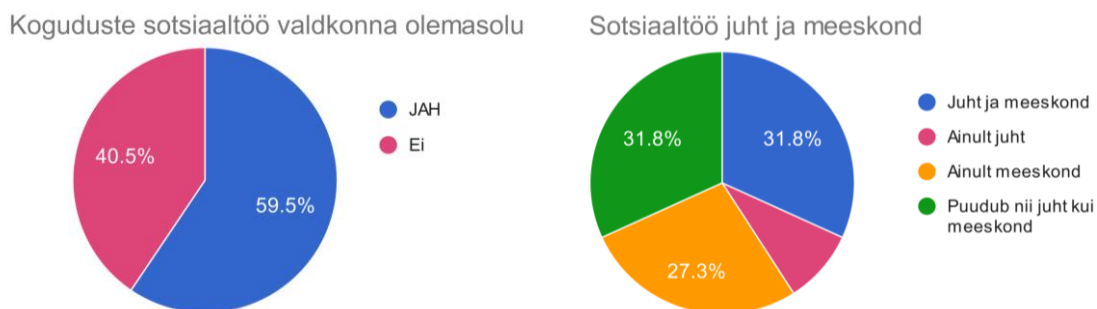
Joonis 1. Küsimustikule vastajate rollid koguduses ja vastanud kogudused

3.3. Küsimustiku tulemused

Küsimustiku tulemused on esitatud nii graafiliselt kui ka tsitaatidena. Põhinedes küsimustikule on vastused jaotatud kolme rühma ning esitatud küsimuste järjekorras (Lisa 1). Vastuste erinevad protsendid moodustuvad vastavalt küsimuse kontekstile, näiteks võib olla 100% nii 47 vastanust kui ka 37 kogudusest.

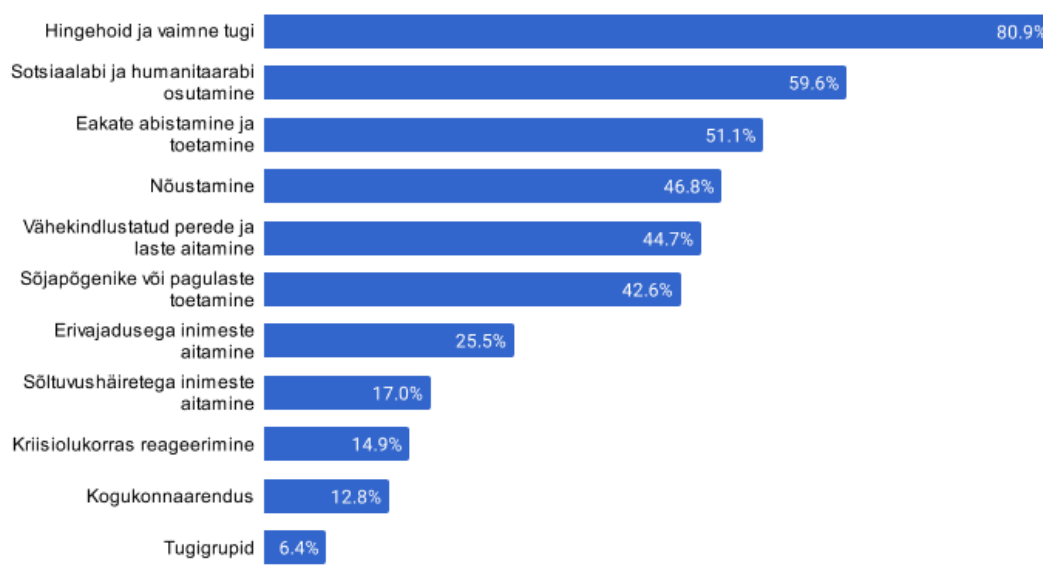
3.3.1. Koguduse sotsiaaltöö valdkonna olukord ja kogukonnas teenimine

Küsitlusest selgus, et 37 kogudusest 22 (59.5%) on sotsiaaltöö valdkond, millest seitsmel kogudusel (31.8%) on nii sotsiaaltöö juht kui ka meeskond, kahel kogudusel (9.1%) on ainult juht, kuuel (27.3%) ainult meeskond ning seitsmel (31.8%) puudub nii juht kui ka meeskond.



Joonis 2. Küsimustikule vastajate koguduste (37) olukord.

Teenides koguduses sotsiaaltöö valdkonnas (100%=47 vastajat), pakutakse kõige enam hingehoiu teenust ja vaimset tuge (80.9%). Populaarsusest järgmisena osutatakse kogudustes inimestele sotsiaal- ja humanitaarabi (59.6%), eakate abistamist ja toetamist (51.1%), nii paari, pere kui ka indiviidi nõustamist (46.8%), vähekindlustatud perede ja laste aitamist (44.7%) ning sõjapõgenike ja pagulaste toetamise (42.6%). Samuti on kogudused panustamas erivajadusega (25.5%) ning sõltuvushäiretega inimeste (17%) aitamisse, reageeritakse kriisiolukordades (14.9%), panustatakse kogukonna arendusse (12.8%) ning luuakse tugigruppe (6.4%) abivajajate toetamiseks (Joonis 3).



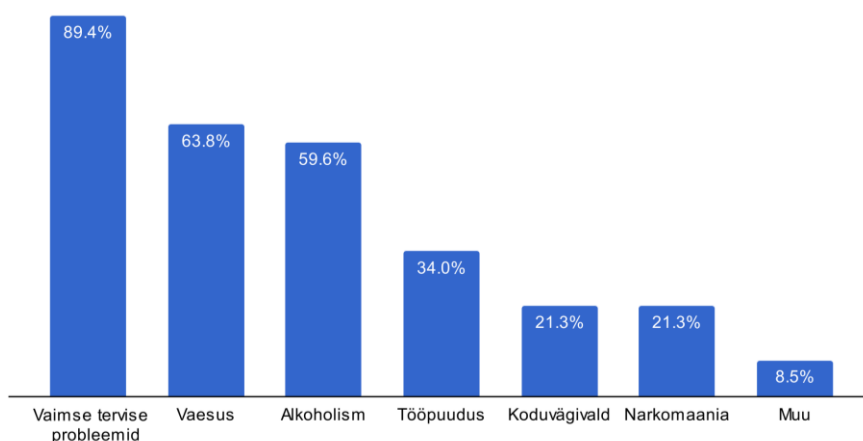
Joonis 3. Koguduse sotsiaaltöö valdkonnad

Küsimusele “Miks teie koguduses peetakse oluliseks sotsiaalvaldkonna teenimist?” oli kõigist vastanute kogudusest sarnaseid vastuseid, olenemata nende koguduse sotsiaalvaldkonna olukorrast. Toodi välja, et see on Jeesuse poolt antud armastusekäsk aidata ja hoolida kaasinimestest ning olla kooskõlas piibli õpetusega. Samuti nähakse sotsiaaltöö valdkonda kui loomulikku kristlikku eluviisi, mis muutub Jumala armastuse kogetavaks.

Veel toodi välja tahet olla Jeesuse Kristuse moodi, kes on kutsunud oma jüngreid aitama puudust kannatavaid inimesi ning see kutse on olnud aegade algusest üks koguduseks olemise prioriteet. Näiteks vastas üks alla 30-liikmelise koguduse pastor: “Tahame võtta eeskuju algkogudusest, kus samuti hoolitseti oma lesknaiste ja puuduses olijate eest.” Ühe koguduse juhatuse/ vanematekogu liige kirjutas: “Piibli kohaselt on nõrgemate teenimine oluline Jumala silmis ning see annab evangeeliumi jagamiseks võimaluse.” Mitmel korral viidati kirjakohtadele: “Tõesti, ma ütlen teile, mida te iganes olete teinud kellele tahes mu kõige pisematest vendadest, seda te olete teinud mulle.” (Mt 25:40).

Lisaks toodi välja, et sotsiaaltöö valdkond on osa misjonist ja Jumala armastuse väljendamise viis ning selle valdkonna teenimise kaudu saab Jumala arm nähtavaks. Kogudus on kutsunud teenima oma kogukonda, märkama nõrgemaid, kes vajavad abi, viidates sellega omakorda koguduse südame hoiakule.

Kogudustes nähakse sotsiaalprobleeme või väljakutseid kõige enam vaimse tervise teemadel (80.4%), järgnevad vaesus (63.8%), alkoholism (59.6%) ning tööpuudus (34%), koduvägivald ja narkomaania (21.3%). Lisaks toodi välja valiku "Muu" (8.5%) all järgmised sotsiaalprobleemid oma kogukonnas: tänava noortekambad, abieluprobleemid, paljulapselised üksikvanemad, sõltuvuskäitumine, vanemliku hoolitsuseta või vähese hoolitsusega lapsed-noored. (Joonis 4)

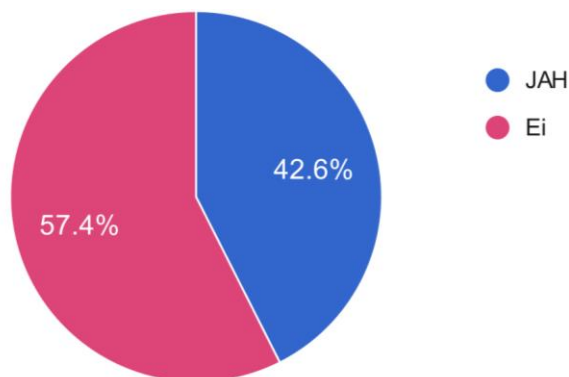


Joonis 4. Sotsiaalprobleemid kogukonnas.

Küsimusele, kas probleemide fookus, millele kogudus reageerib, on aja jooksul muutunud (Joonis 5), vastasid üle poolte küsitluse täitjatest, et fookus ei ole muutunud (57.4%), millest teine pool jagas, et fookus on muutunud (42.6%). Toodi välja järgnevaid muutuste põhjused: gruppide panustamise asemel on rohkem vajadus tekkinud üks-ühele vestlustele; varem oli fookus puudust kannatavatel inimestel, kuid aegamisi jäid järgi põhiliselt manipuleerijad ja ärakasutajad; mõjutused seoses ühiskondlike arengute ja muutustega; jagatud toiduabi on muutunud nüüd riideabi jagamiseks. Samuti on alustatud aitamist koolipakkide koostamist kooli õppeaasta alguseks; peetakse meeles ja tehakse jõuludel kingitusi vähekindlustatud perede lastele.

Mõned vastanutest tõid välja eakate abistamist kodu koristamisel, põrandate pesemisel, puude lõhkumisel, jagades toidu- ja riideabi ning on märganud, et eakate suuremaks probleemiks eelmainitud füüsilise abi osutamisele, on üksindus.

Lisaks toodi välja, et fookuse muutus on tingitud koguduse võimalustest ja teeniva inimressursi ning konkreetsete andide puudusest. Võrreldi aastakümnete tagust aega, kus fookus oli peamiselt materiaalsel aitamisel, kuid tänapäeval rohkem vaimsel toetusel. Mainiti, et ka vaesust on vähem, sõltuvusprobleeme rohkem ning lisandunud on pere ja abielu probleeme. Mitmed kommenteerisid vaimse tervise ja ärevusprobleemide juurdekasvu alates Covid19 pandeemiast aastal 2020 ning Ukraina sõda, millega kaasnes sõjapõgenike aitamine.



Joonis 5. Hinnang koguduse reageerimise fookuse muutumisele.

Küsimusele “Kas kogudus algatab oma kogukonnas sotsiaaltöö-alaseid projekte?”, vastasid üle poolte vastanutest “EI” (57.4%) ning valikvastusele “JAH” (42.6%) kirjutati juurde täpsustus, milliseid projekte on algatatud või üldiselt selles valdkonnas tehtud. (Joonis 6)

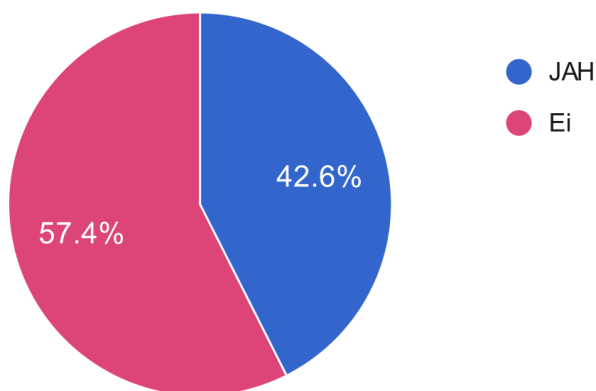
Kõikidest “JAH” vastuste täpsustustest selgus, et põhilised sotsiaaltöö-alased projektid on toiduabi, Ukraina sõjapõgenike abistamiseks loodud sündmused/projektid, laste- ja noortesse oma aja investeerimine ning vähekindlustatud peredele rahaliselt või materiaalse toetuseks. Tehakse ka oikumeenilisi projekte koostöös erinevate kristlike konfessioonide kogudustega, toetades abivajajaid.

Ühe umbes 30-liikmeline saarel tegutseva koguduse liige kirjeldas nende hetkel toimuvat oikumeenilist sündmust nimega “Piibli lugemine”, mis on põhiliselt suunatud psüühiliste erivajadustega inimestele, kus loetakse koos Piiblit ning püütakse mõista selle terminoloogilist tähendust. Sellega on kaasa haaratud ka kõik maakonna kristlike koguduste liikmed ja maakonna erihoolekande kliendid. Lisaks käivad selle koguduse liikmed paarikaupa hoolekodudes eakatel privaatsetl külas, neid kuulamas, piiblit ette lugemas ja nendega koos palvetamas. Samuti on Põhja-Eesti umbes 100-liikmeline kogudus viinud läbi teenistusi haiglates ja hooldekodudes, külastades sealseid vääriskas vanuses inimesi. Välja toodi ka teema, et koguduse mehed on käinud abiks koguduse eakatel, kes vajavad abi muru niitmisel, küttepuude ladumisel jne. Ühe Tallinna umbes 200-liikmelises koguduses planeeritakse

eakatele külastusi ja väljasõite tutvuma nii helilooja Arvo Pärdi keskuse kui ka Lootuse Külaga. Lisaks on kogudused teinud projekte, et aidata inimesi rahaliselt, panustades koos kogudusega või annetades Sõbralt Sõbrale projektidesse, et jõuda abivajajateni.

Kogudused panustavad misjonaalselt koos kohaliku omavalitsusega inimestesse, luues neile kohti ja võimalusi nagu hariduslikud filmiõhtud Jeesuse elust, kvaliteetsed tasuta kontserdid kogukonnale koguduse ruumides jne.

2023. aasta emakeelepäeval avas ühe väikse asula ligi 30-liikmeline kogudus pere- ja suhete teemalise raamatu laenutuse ning pere ja suhete teemalisi projekte, kus sellest räägitakse ja pakutakse tuge suhete parandamiseks, mainiti veel mitmel korral. Samuti panustatakse üksikvanematesse, kellel on paljulapseline pere, luues neile tugigruppe või toetades rahaliselt. Noortesse ja lastesse panustatakse projektidega, mis on koostöös kohaliku omavalitsusega.



Joonis 6. Kogudus algatab sotsiaaltöö-alaseid projekte

Avatud vastusega küsimusele (100%=47) "Milliseid misjonaalseid vilju olete näinud oma koguduse sotsiaaltöö valdkonnas?" Vastustest selgus, et oluliseks viljaks on koguduse ja kogukonna vahelise ühise keele leidmine ja üksteise vastastikune aitamine. Samuti tänu sotsiaaltöö valdkonnas teenimisele, on märgatud inimeste heatahtlikku suhtumist kogudusse ning suurenevat julgust kogudust külastada. Veel mainiti, et koguduse liikmed on hakanud üksteise vajadustest hoolima, eakad on saanud vaimselt tugevamaks, toidupangast abi saanud inimesed on tulnud kirikusse ja nende lapsed on käimas pühapäevakoolis. Vastajad mainisid tänavanoortega tegelemisel koostööd teiste kogudustega ning keerulise taustaga noorte jõudmisest kogudusse, kes osalevad regulaarselt koguduse töös. Vastustes toodi välja, et mõni karistusallane on teinud koguduses ühiskondlikke töötunde ja näiteks seitsmeaastasest tegelemisest ühe alkohoolikuga, mis tõi mehe lõpuks kogudusse ning kelle kaudu ka tema tütar

osales koguduses. Eakate külastajad on saanud ise väga julgustatud ja ülestõstetud, et teenida innukamalt Jumalat.

Alljärgnevalt toon välja kolm jagatud lugu märgatud viljadest.

"Ukraina sõja tagajärjel tulid ukrainlased kogudusse, hiljem suunati enamus edasi nendekeelsesse kogudusse. Pornograafia sõltuvuse tugigrupp, kuhu on inimesed ka väljaspool kogudust jõudnud ning vastu võtnud Jumala. Samuti vaesed pered, kelle puhul on kogudus/kogukond aidanud mingi konkreetse projektiga." pastor Tallinna koguduse (üle 200 liikme).

"Parim tagasiside on vahetult Pargikodu erihoolekande juhendajatelt ja juhtidelt, kes on näinud meile saadetud klientide suitsiidimõtete ja agressiivsuse taandumist." sotsiaalvaldkonna juht ühest saare kogudusest.

"Toidupanga koostööpartnerina toiduabi jagades, oleme saanud tuttavaks mitmete uute peredega ja sealt on olnud ka koguduse jumalateenistustele tulijaid. Üks pere, kelle leidsime poe prügikasti juurest, on nüüd tublid kirikus käijad. Suheldes abisaajate peredega, oleme saanud neid abistada ka laiemalt - nõustades, aidates leida lahendusi, suunates ka edasi, kust riigipoolset abi saada." Lõuna-Eesti koguduse (100 liiget) juhatuse/ vanematekogu liige.

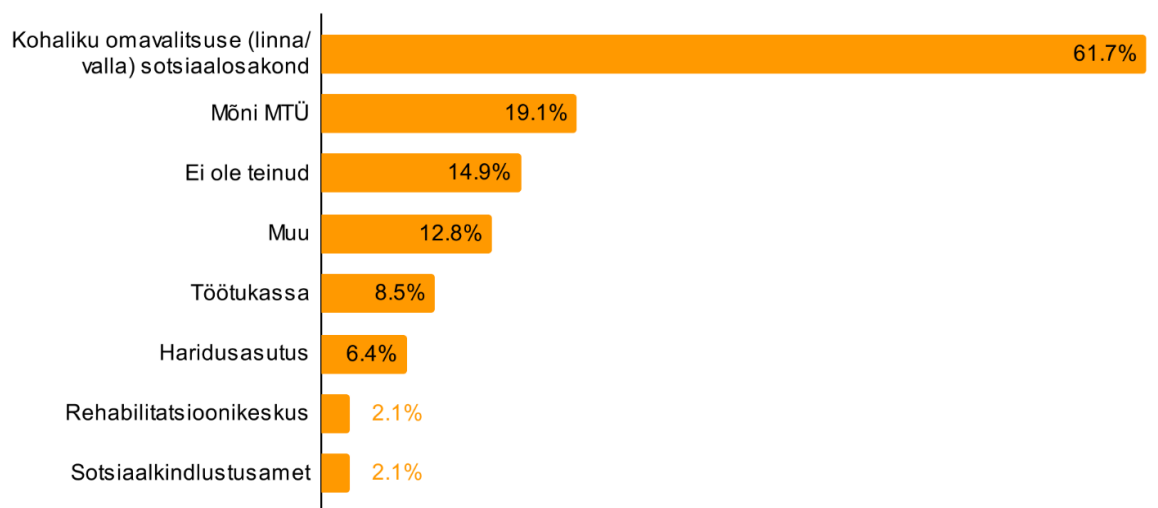
3.3.2. Koguduse koostööpartnerid sotsiaalvaldkonnas

Teises jaotises, kus keskendusin koguduste sotsiaalvaldkonna koostööpartneritele, oli esimeseks küsimuseks "Milliste riiklike, kohaliku omavalitsuse või erasektori (ilmalike) asutuste/organisatsioonidega on teie kogudus teinud sotsiaalvaldkonnas koostööd (viimase viie aasta jooksul)?" (100%=47) (Joonis 7)

Vastustest selgus, et kõige enam tehakse koostööd kohaliku omavalitsuse (linna/ valla) sotsiaalosakonnaga (61.7%). Vastuste valikus "Mõni MTÜ" (19.1%) mainiti erinevaid asutusi ja organisatsioone: Avispea küla, MTÜ Tuulte Tee (Hiiumaa Toidupank), Hageri hooldekodu, Tänavatöö, Töömaja MTÜ, Perekeskus Fookus, Toidupank. Vastanutest 14.9% vastasid, et nad ei ole viie aasta jooksul kellegagi koostööd teinud. Vastanutest 12.8% lisasid valikus "Muu" juurde täpsustusi, et on alustatud mitteametlikult partnerlust üksikisiku tasandil. Samuti toodi välja siseministeeriumilt küsitud projektideks toetust nagu üksikemade tugigrupp ja abielupaaride tugigrupp, mida viiakse läbi vaheldumisi üle aasta. Siseministeeriumist on küsitud ka suvelaagrite korraldamiseks toetust, et laagrisse kutsuda vaesemas olukorras elavaid peresid. Üle 220-liikmeline kogudus Põhja-Eestis on värskest alustanud koostööd

kriminaalhooldusametiga, et pakkuda ühiskondliku töö tegemiseks keskkonda ning teha koostööd erihoolekande asutusega.

Töötukassaga (8.5%), haridusasutustega (kolm kooli) (6.4%), rehabilitatsioonikeskuste (“Taastõusmine”) (2.1%), sotsiaalkindlustuametiga (2.1%) on tehtud koostööd, kuid seitsme vastanu sõnul (14.9%), ei ole nende kogudusel koostööna partnerlust ühegi eelnevalt mainitud asutusega.

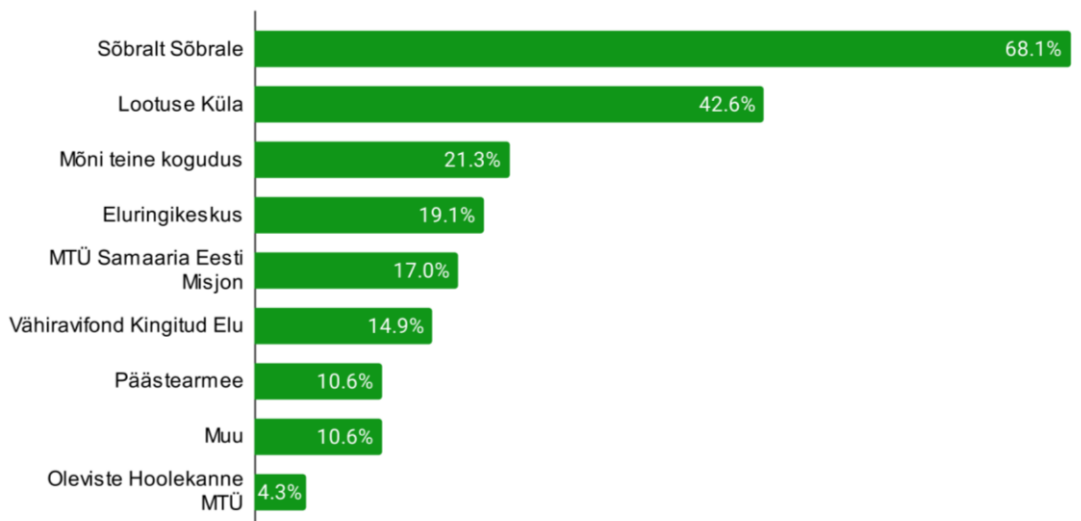


Joonis 7. Koostöö ilmalike asutuste/ organisatsioonidega.

Jaotise teine küsimus, “Milliste kristlike organisatsioonidega on teie kogudus teinud sotsiaalvaldkonnas koostööd (viimase viie aasta jooksul)?” (100%=47) (Joonis 8), on kõige populaarsem partner kogudustel EKB Liidu sotsiaaltöö sihtasutus Sõbralt Sõbrale (68.1%). Järjestuses teine on MTÜ Lootuse Küla (42.6%) ning kolmandaks on vastanud märkinud “Mõni teine kogudus” (21.3%). Kogudustevahelises koostööpartnerluses olid välja toodud järgmised kogudused: Käina Luteri Kogudus, Käina Nelipühi Kogudus, Kärkla Luteri Kogudus, Kärkla Baptistikogudus, Kuressaare Kristlik Linnakogudus, Selise Baptistikogudus, Rapla Vabakogudus, Valguse Tee Vabakogudus, Oleviste kogudus, Tallinna Kogukonnad, Tallinna Nelipühakogudus Eelim, EELK Rapla kogudus, Valga Betaania kogudus, Valga Nelipühi kirik, Valga Luteri Peetri-Luke kogudus.

EKB Liidu sotsiaaltöö organisatsiooniga Eluringikeskus, tehakse vastajate arvamusel nende kogudustes koostööd 19.1%. Lisaks tehakse tihedalt koostööd MTÜ Samaaria Eesti Misjoni (17%), Vähiravifond Kingitud Elu (14.9%), Päästearmee (10.6%) ja Oleviste Hoolekanne MTÜ (4.3%). Vastusevariandis “Muu” (10.6%) lisati juurde MTÜ Hea Isa, MTÜ Agape Eesti, koostöö välismaa organisatsioonidega nagu Eesti Evangeelne Allianssi kaudu “Projekt jõululaps”, Östpendeln Second hand (Karlstad, Rootsi) ja misjoniorganisatsioonid “Alongside”

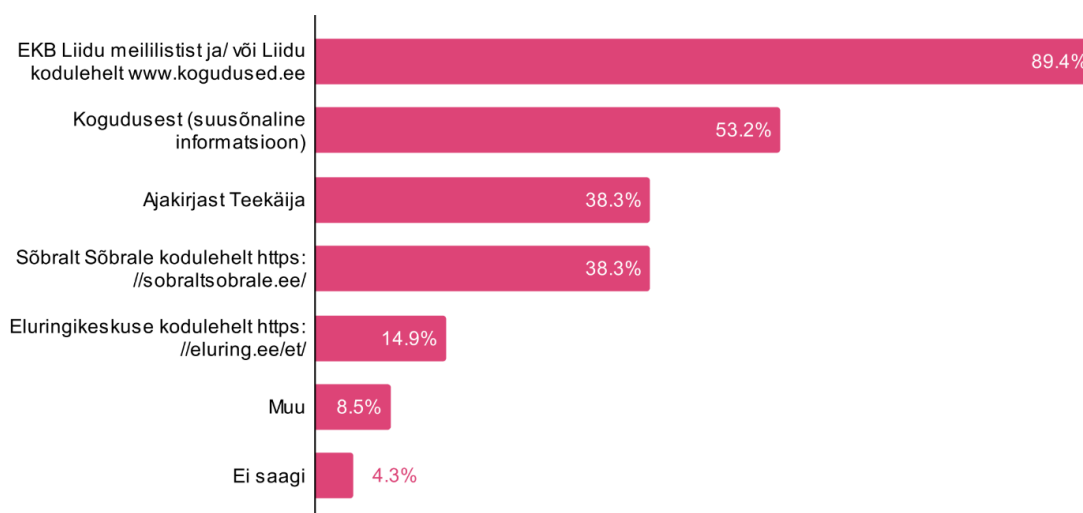
ja “International Mission Board” (USA). Lisaks tekkis ühe vähem kui 10-liikmelise koguduse pastoril, kelle kogudus ei ole ametlikult koostööd teinud, küsitluses välja toodud ettevõtetega valmisolek ja huvi teha nendega koostööd.



Joonis 8. Koostöö kristlike organisatsioonidega.

3.3.3. EKB Liit ja koostöö liidu sotsiaaltöö organisatsioonidega

Kolmanda jaotise küsimused puudutavad konkreetselt EKB Liitu ja koostööd liidu sotsiaaltöö organisatsioonidega, keskendudes, kuidas kogudused saavad informatsiooni liidu tegevusest ja koostöövõimalustest. Vastajatest 89.4% saavad teada liidus toimuvast läbi EKB Liidu meililisti ja/või Liidu kodulehelt (www.kogudused.ee). (Joonis 9)



Joonis 9. Info kättesaadavus liidu sotsiaaltöö organisatsioonidest.

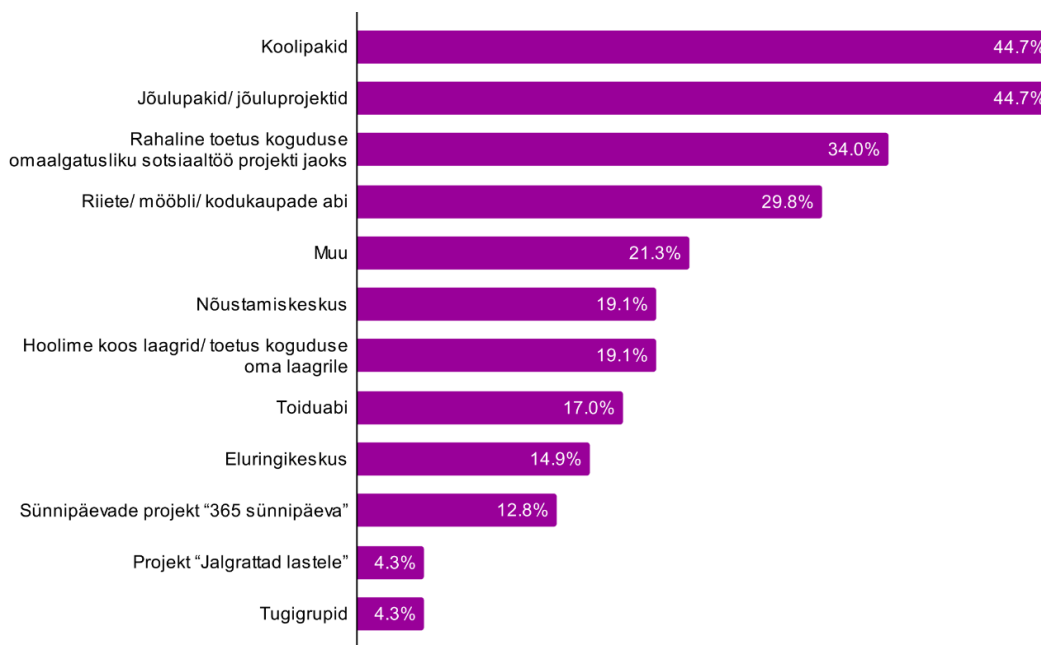
Vastajatest 53.2% saavad suusõnalist informatsiooni kogudusest, 38.3% nii ajakirjast “Teekäija” kui ka Sõbralt Sõbrale kodulehelt ning 14.9% Eluringikeskuse kodulehelt.

Vastusevalikus “Muu” täpsustasid 6.4% vastajat, et saavad infot isiklike kontaktide kaudu, sotsiaalmeediast, EKB Liidu üritustelt ning Sõbralt Sõbrale kaupluse töötajalt. Vastajate hulgas oli ka neid, kes “Ei saagi” (4.3%) infot, kuid neist ühe, väikese koguduse tegevus on hetkel pausil.

Uurides, milliste EKB Liidu sotsiaaltöö projektide/ tegevusvaldkondade kaudu on koguduses tehtav sotsiaaltöö saanud tuge (100%=47), olid samaväärse tulemusega nii koolipakid kui jõulupakid/ jõuluprojektid (44.7%) kaudu toetuse saamine. Kogudused on saanud liidult rahalist toetust koguduse omaalgatuslike sotsiaaltöö projektide jaoks (34%). Materiaalse toetusena on kogudused saanud abi nii riiete, mööbli kui ka kodukaupade näol (29.8%). (Joonis 10)

Vastanutest 21.3% kirjutasid täpsustusena valikus “Muu” järgmist: “Moraalne ja palvetoetus meie tegevustele. Julgustav suhtumine ja teadlikkus meie tegevustest ning pädevusest.”. Siiski oli seitse vastajat, kes ei ole saanud tuge või ei ole kindlad teadmises, milliste liidu pakutavate sotsiaalprojektide kaudu täpselt on toetust saanud. Üks vastaja kommenteeris, et “siiani on kogudus oma ressursidega toimetanud”.

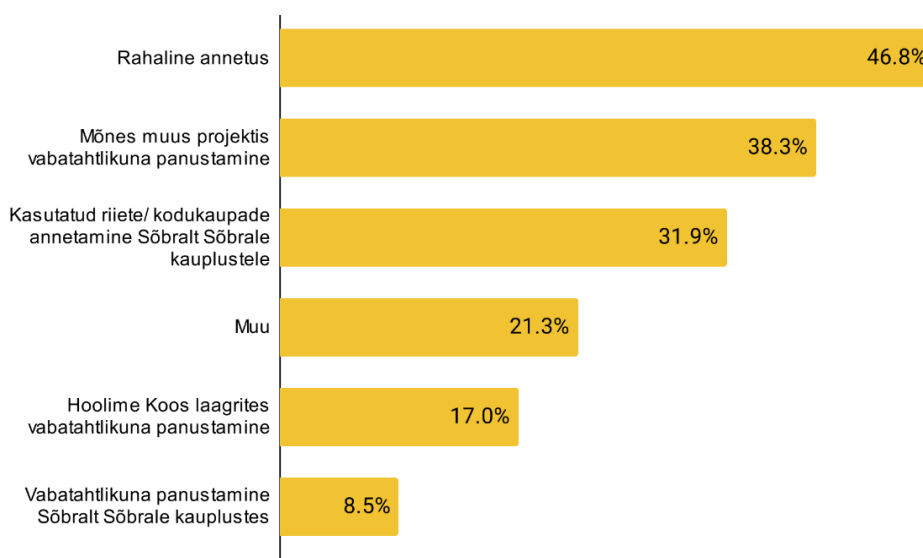
Vastanud kogudustest 19.1% on saanud liidult toetust ka Nõustamiskeskuse, Hoolime Koos või oma koguduse laagrite kaudu, samuti Toiduabi (17%), Eluringikeskuse (14.9%) ja sünnipäevade projekti “365 sünnipäeva” (12.8%) kaudu. Vastajatest 4.3% märkisid valikud “Projekt “Jalgrattad lastele” ja “tugigrupid”, kuid projekti “Unistuste suunas” ei märgitud toetuse saamise tegevuseks.



Joonis 10. Projektide/ tegevusvaldkondade kaudu saadud toetus.

Küsimustiku eelviimane küsimus oli “Millistes EKB Liidu sotsiaaltöö valdkondades/ projektides olete koos kogudusega panustanud oma koguduse/ kogukonna üleselt?” (100%=47), millele sai valikvastustes kõige enam häält “Rahaline annetus”. Mõnes muus projektis on vabatahtlikuna panustanud 38.3% vastanute kogudusest ning 31.9% saanud tuge kasutatud riiete/ kodukaupade annetamisest Sõbralt Sõbrale kauplustele. (Joonis 11)

Valikus “Muu” (21.3%) kirjutati täpsustuseks: “Ukraina põgenikega suhtlemine ja sealsete pastorite toetamine.”, “Meil on olnud oma projektid: Oleviste hoolekanne ja vähekindlustatud pered, Ukraina jne” ning “Kaudne annetus, Ukraina toetuseks. Ei ole teinud isegi sihtotstarbelisi annetusi.”. EKB Liidu sotsiaaltöö valdkondades/ projektides ei ole panustanud kolme vastaja kogudust ning ühe koguduse sotsiaalvaldkonna juht vastas järgmiselt: “Tegelikult ei saa sellele vastata, sest meie maakonnas ei ole eriti midagi, mida Eesti EKB Liit sotsiaaltöö vallas teeks. Eraldi annetanud me selleks ka ei ole.”



Joonis 11. EKB Liidu sotsiaaltöö valdkondades/ projektides kogudusega panustamine.

Viimases küsimuses said vastajad kirjutada, kuidas saaks EKB Liit nende kogudust sotsiaaltöö valdkonnas paremini toetada ning vastuseid oli nii positiivseid kui ka negatiivseid.

Alustades helgemast toonist, tuli vastustes välja, et mitmed vastanutest on liidu panusega rahul ning kiidavad liidu poolset aktiivsust: “Enamus sotsiaaltööst käib kogukonna põhiselt ehk väga tihti võtavad kogukonnad projekte ja tegevusi iseseisvalt ette. Nii palju, kui kogudusena oleme laiemalt teinud, on toetus olnud liidu poolt hea!” vastas üle 200-liikmelise Tallinna koguduse pastor/kohusetäitja. Samuti nähakse liidu tuge koguduste omavahelises koostöös.

Mitmed küsimustikule vastanutest sooviksid liidult saada rohkem teavet, mis on liidus teoksil, millised on liidus erinevad võimalused ning vajadused, kus panustada ja toetada. Soovitakse

saada rohkem informatsiooni riigiga suhtlemisel ning tahetakse rohkem liiduga kaasas olla, näha liidu koguduste külastamist ja suhtlemist otse töötajatega, neid võimestades.

Viimasena toon välja, et oli ka neid, kes ei oska öelda ega juurde lisada, kuidas liit saaks nende tegevust toetada. Samas oli kogudusi, kes vastavalt vajaduse tekkimisele pöörduvad liidu poole abi, nõu ja toetuse osas teenides sotsiaalvaldkonnas. Vastustes tuli esile, et on kogudusi, kes ei vaja liidult otseselt toetust, sest saavad ise oma ressurssidega hakkama. Vajadused on kaetud ja kui midagi täpsemalt on vaja siis plaanitakse ise liidu sotsiaaltöö poole pöörduda.

Kogudustest vastajad tõid välja küsitluse täitmisel esile tõusnud pakkumisi ja küsimusi, suunates pilgu enda initsiatiivile ehk et kogudused peaksid ise leidma valdkondi, milles tegutseda ja rohkem küsima liidult, kuidas saaksid kogudused ise laiemalt inimesi aidata. Tekkisid ka küsimused liidule: “Mis võimalused on Liidul toetuseks”, “Kas saaks palun abi, kuskohast näha täpsemat määratlust, mis kvalifitseerub “koguduse oma-algatuslikuks sotsiaalprojektiks?”” ja “Kuidas oleks võimalik alandada EKB Liidu koguduste liikmete kohatasu Eluringikeskuses?”.

Kogudustel on vajadus liidu toetusele erinevate projektide ja koolituste näol. Vajadus kaasajastada koguduste kaasamise strateegiat, mille põhjenduseks toodi, et kui tahe saavutada laiemat kõlapinda sotsiaaltöös, siis on vaja rohkem panustavaid kogudusi. Sellele lisaks vajavad kogudused tarkust ja teadmist, kuidas oma koguduse kontekstis mõtestada sotsiaaltöö valdkonda. Lisaks mainisid mitmed kogudused, et puudub selles valdkonnas pühendunud inimesi, keda võiks ette valmistada, innustada ja võimestada oskustega koguduses sotsiaaltöö valdkonna juhtimiseks.

Hetkel pausil oleva koguduse pastor pakkus välja ka idee, et kogudus jätkaks kui misjonipunkt, millele mõelda projekte, mis aitaksid kogukonda nii sotsiaalselt kui ka vaimulikult äratada, kuid milleks hetkel on puudu inimestest, kes jagaksid sõnumit. Soovitakse keskenduda üksikemadele ja nende lastele ning Ukraina põgenikele, kes tunnevad end eesti keelt kõnelevas kogukonnas isoleerituna.

Kogudused soovivad liidult toetust nii vaimulikult, materiaalselt kui ka rahaliselt, näiteks “Aidates edasi viia toiduabi tööd. Hetkel on igal reedel toiduabis umbes 70 peret. Inimesed usaldavad meid, saame neile jagada evangeeliumi ja palvetada nende vajaduste eest. Paljud tulevadki lihtsalt selleks, et kuulata ja olla kuulatud,” jagas ligikaudu 100-liikmelise koguduse juhatuse/ vanematekogu liige, kirjutades, kuidas liit saaks neid toetada.

ARUTELU

Käesolevas peatükis analüüsin uurimuse tulemusi, lähtudes eelmises peatükis välja toodud küsitluse andmetest. Empiiriline uurimus viidi läbi EKB Liidu koguduste seas, kus vastanute põhjal selgus 37 koguduse hetkeolukord, mis on 43.5% EKB Liitu kuuluvatest 85 kogudustest (2024. aastal on 86st kogudusest kaks omavahel ühinenud). Küsimustikule vastasid 47 inimest koguduslike rollidega nagu pastor/ pastori kohusetäitja, abipastor/ pastori abi, sotsiaaltöö valdkonna/ hoolekandetöö juht ja juhatuse/ vanematekogu liige.

Lõputöö uurimisprobleemi püstitamisel tõin välja, et hetkel puudub täpsem ülevaade EKB Liidu koguduste sotsiaaltöö valdkonnast ning kogudused panustavad viisidel, mida võib liigitada sotsiaaltöö valdkonda kuuluvateks, kuid millel puudub juht, meeskond ja/või konkreetne defineeritud süsteem. EEKBKLi igal aastal läbi viidud liidu kogudustest statistilise uuringu viimased tulemused näitasid, et 17 kogudust eristavad oma tegevustes sotsiaaltöö valdkonda. Töö käigus läbi viidud küsimustiku tulemustest aga selgus, et rohkem kui pooltel vastanud kogudustest siiski on sotsiaaltöö valdkond ja nad ka tegutsevad selles.

Esiteks, arvuline erinevus sotsiaaltöö valdkonda maininud kogudustest, võrreldes käesoleva töö küsitluse tulemusi liidu iga-aastase statistika koondtabeliga. Koondtabelis on 17 kogudust vastanud jaatavalt küsimusele “Millised töötajad on koguduses olemas? [Hoolekanne]”. Minu uurimuse küsimusele ”Kas teie koguduses on sotsiaaltöö valdkond?”, mis sisuliselt on sama eelmainitud koondtabeli küsimusele, vastasid jaatavalt 22 kogudust, millest omakorda 12 kogudust kattusid liidu koondtabelis oleva 17 sotsiaaltööd omava kogudusega. Lisaks nendele 12 kogudusele oli käesoleva töö vastustes 9 kogudust, kellel on sotsiaaltöö valdkond, kuid liidu statistika tabelis vastati küsimusele siiski eitavalt. Olukorra põhjus võib siin tuleneda nii vastaja teadlikkusest koguduses toimuvast, valdkonna defineerimisest kui ka ajast, mil vastati koondtabeli ja käesoleva lõputöö uuringule. Siiski on positiivne kaardistada, et kogudused tegutsevad selles valdkonnas rohkem, kui esmapilgul paistab.

Küsimustikule vastas rohkem sotsiaaltöö juhte, kui näitab küsimustikus tulemuse protsent. Väidan seda põhjusel, et mulle kirjutasid eraldi mitmed sotsiaaltöö juhid, kelle kontaktid sain 2024. aasta liidu statistika koondtabelist, avaldades soovi lugeda minu valminud lõputööd. Küsimuses rollide kohta koguduses, vastas ainult 2 sotsiaaltöö juhti, kuid need ei kuulunud mulle kirjutanud sotsiaalvaldkonna juhtide kogudustesse. Sellest järeldan, et inimesi, kes koguduses vastutavad sotsiaalvaldkonna eest, oli vastanute seas siiski rohkem kui kaks.

See tõstatab küsimuse, kas kogudustes tuleks uuesti defineerida sotsiaalvaldkond ning täpsustada koguduses teenivate inimeste rollid. Samuti, kui koguduse liikmetel on rohkem kui üks roll, lähtub inimene oma peamisest teenimisvaldkonnast. See olukord võib viidata ka minu küsimuse puudulikkusele, kus vastajatel oli võimalik valida ainult üks roll.

Uurimuses tõusis korduvalt esile üks tähelepanu äratav aspekt. Näiteks ühest kogudusest vastas kolm inimest: kaks juhatuse liiget ja üks pastor. Kuigi juhatuse liikmed eitasid, et nende koguduses eksisteerib sotsiaaltöö valdkond, kinnitas pastor selle olemasolu, samas näitas liidu koondtabel siiski vastupidist. Sellest võib järeldada, et kogudustel on vaja ühiselt ja selgelt lahti mõtestada ning defineerida, mis moodustab sotsiaaltöö või hoolekande valdkonna nende koguduses ning millised tegevused selle alla kuuluvad.

Kogudustes panustatakse sotsiaaltöö valdkonnas, kuid selge kommunikatsiooni puudumisel võib olukord jääda nii liidus statistiliselt kui ka kogudusesiseselt ebamääraseks ja vastuoluliseks. Lisaks võis samast kogudusest minu küsitlusele vastata koguduse üks pastor, liidu statistika uuringule, aga hoopis teine pastor.

Sellele temale viitab ka üle 200-liikmelise Põhja-Eesti koguduse pastori kommentaar, kes rõhutas vajadust liiduga koos mõtestada sotsiaaltöö valdkonda nende koguduse kontekstis. Koguduste sotsiaaltöö võimekuse ja mõtestatuse tugevdamine võiks olla üks liidu sotsiaaltöö eesmäärke, et toetada koguduste laiemat panust Eesti ühiskonda.

Küsimustikule vastajate kogudused näevad sotsiaaltöö olulisust nii misjoni kui ka Jumala armastuse väljendamise kontekstis. Kogudus on kutsutud teenima ja olema oma kogukonna jaoks kättesaadav ning märkama nõrgemaid, kes vajavad abi. EKB Liidu koguduste sotsiaaltöö tegemistes kaardistus välja, et isegi kui kogudusel ei ole süstemaatilist ja üheselt defineeritud sotsiaaltöö valdkonda, juhi või meeskonnaga, panustavad kogudused märgatavalt oma kogukonda ja liitu. Selle teada saamine oli üks käesoleva töö eesmärkidest.

Kogudused teevad koostööd liidu allasutustega nagu SA Sõbralt Sõbrale. Koguduste omavaheline koostöö ja üksteisesse panustamine on liidu sotsiaaltöö kontekstis justkui perekondlik toimimisviis. Kogustelt oodatakse liidu poolt initsiatiivi sotsiaaltöö kontekstis, kuhu liit saab oma ressurssidega olla toeks ja abiks. See on mõtteviis, mida kogudustele liidu poolt kommunikeerida.

Uuringust selgus huvitav asjaolu, et kogudused teevad koostööd lisaks liidu all olevate organisatsioonidele ka mitmete teiste kristlike organisatsioonidega nagu näiteks MTÜ Samaaria Eesti Misjoni ja Vähiravifond Kingitud Elu. Neid ettevõtteid juhivad nii Mihkel Nõlvak, kes

ühtlasi on EKB Liitu kuuluva Haapsalu baptistikoguduse pastor, kui ka Toivo Tänavsuu, kes samuti kuulub EKB Liidu kogudusse. Sellest võib järeldada, et isegi kui need MTÜ-d ei ole otseselt liidu all, on EKB Liidu liikmed eraviisiliselt aktiivsed panustama Eesti ühiskonnas sotsiaalvaldkonda.

Koguduste panus kohalikku omavalitsusse näitab, et liidu kogudused omavad misjonimeelset hoiakut ning jagavad oma kogukondades tegudega armastust, milleks Jumal on oma rahvast kutsunud. Hea koostöö kohaliku omavalitsusega annab võimaluse kogudustele olla valguseks, päästeks, abiks ja lootuseks oma kogukonnas.

Uuringus tulid esile kitsaskohad, mis takistavad kogudustel sotsiaaltöö tegemist, kuid milles saab liit kogudusi edukalt aidata. Põhiliseks takistuseks on inimressursi puudus, sest kogudustes puuduvad sotsiaaltöö valdkonna inimesed, kes pühenduksid sellele valdkonnale koguduses. Aidates võimestada liidu kogudusi, saavad kogudused paremini aidata oma kogukonna inimesi.

Fookust vajaksid saartel asuvad kogudused, et kommunikeerida selgemalt liidu sotsiaaltöö struktuuri ning aidata näha, kuidas kogudused selles koostöös toimiksid. Samuti saab liit pakkuda saartel olevatele kogudustele võimalusi, kuidas neid rohkem kaasata liidu sotsiaaltöösse, panustades just nende enda kogukonda. Lisaks saarte kogudustele, soovivad ka teised liidu kogudused rohkem informatsiooni liidus toimuva kohta ning eriti teavet, kus kogudused saavad kaasa panustamisel või aidata liidu sotsiaaltööl jõuda rohkemate abivajajateni. EKB Liidu moodustavad siiski kõik 85 vabatahtlikult ühinenud kogudust, mille panustamise koosmõjul saab “Jumala väes korda saata palju rohkem, kui kogudused oskaksid paluda või isegi mõelda.” (Ef 3:20).

KOKKUVÕTE

Minu lõputöö teema "EEKBKLi koguduste sotsiaaltöö valdkonna olukord ja koostööpartnerid" oli põnev uurimisvaldkond, kuna tahtsin teada saada, kui paljud kogudused panustavad sotsiaaltöösse, hoolimata sellest, kas neil on selleks eraldi defineeritud valdkond, juht või meeskond.

Uurimisprobleemina tõstatasin küsimuse, et hetkel puudub täpne ülevaade EKB Liidu koguduste sotsiaaltöö valdkonnast ning oma tööga suutsin anda ülevaate 37 koguduse hetkeolukorrast, mis moodustab umbes 43.5% liidu kogudustest. Selles valimis oli rohkem kogudusi (22) kui liidu koondtabeli statistikas (17 kogudust), kus on sotsiaaltöö valdkond.

Seega oli minu lõputöö eesmärk uurida EKB Liidu koguduste sotsiaaltöö valdkonna hetkeseisu ning nende koostööd nii liidu kui ka teiste sotsiaaltöö valdkonna organisatsioonidega. Uurimusest ilmnest, et nii need kogudused, kellel on sotsiaaltöö valdkond, juht või meeskond, kui ka need, kellel see puudub, panustavad oma kogukonna heaks jõukohaselt ning vastavalt vajadusele.

Minu töö raames kaardistasin 37 vastanud koguduse sotsiaaltöö valdkonna olukorra, uurides koguduste omavahelist koostööd ning nende teadlikkust ja panustamist liidu sotsiaaltöö valdkonda ja teistesse organisatsioonidesse. Uuringust selgus, et kogudused teevad koostööd EKB Liidu sotsiaalvaldkonna allasutustega nagu Sõbralt Sõbrale, Hoolime Koos projektid, Nõustamiskeskus ja Narva Lastetuba ning samuti selgus, milliseid projekte kogukondades ellu viiakse või on viidud.

Analüüsist ilmnest, et peamised takistused koguduste sotsiaaltöös on inimressursi puudumine ning vajadus sotsiaalvaldkonna defineerimise ja koguduse konteksti läbimõtestamisele. Lisaks selgus, millist abi saab liit koguduste toetamiseks pakkuda.

Mina soovitan oma lõputööd lugeda eriti nende koguduste liikmetel, kes tegutsevad liidus sotsiaalvaldkonnaga ning ka koguduse juhtidel, kellele võiks see informatsioon olla kasulik oma koguduse töös. Muidugi võivad seda tööd lugeda kõik teemast huvitunud inimesed, et saada ülevaade liidu koguduste olukorrast sotsiaaltöö valdkonnas.

SUMMARY

The topic of my thesis, "The State of Social Work and Cooperation Partners in EEKBKL Congregations," was an interesting field of research because I wanted to find out how many congregations contribute to social work, regardless of whether they have a specifically defined field, leader, or team for it.

As a research problem, I raised the issue that there is currently no precise overview of the social work field within EEKBKL congregations. With my work, I was able to provide an overview of the current situation in 37 congregations, which makes up about 43.5% of the union's congregations. In this sample, there were more congregations (22) than in the union's summary statistics (17 congregations) that have a social work field.

Therefore, the aim of my thesis was to investigate the current state of the social work field in EEKBKL congregations and their cooperation with the union and other social work organizations. The research revealed that both congregations with a social work field, leader, or team, and those without such, contribute to their communities as much as they can and as needed.

In my work, I mapped the social work situation of the 37 responding congregations, examining the cooperation between congregations and their awareness and contribution to the union's social work field and other organizations. The study found that congregations collaborate with EEKBKL's social work subsidiaries such as Söbralt Söbrale, Hoolime Koos projects, Counseling Center, and Narva Children's Room, and it also revealed which projects are being implemented or have been implemented in the communities.

The analysis revealed that the main obstacles to social work in congregations are the lack of human resources to contribute and dedicate to the social work field, and the need for defining the social work field and conceptualizing it within their congregation. Additionally, it became clear what kind of support the union can provide to help congregations.

I recommend my thesis especially to members of congregations who are involved in the social work field within the union, as well as to congregational leaders who might find this information useful for their work. Of course, the thesis is open to all interested parties who want to get an overview of the state of social work in the union's congregations.

KASUTATUD KIRJANDUS

RAAMATUD

Das, Ruben. *Compassion and the Mission of God*. Columbia: Langham Global Library, 2015.

Eesti keele seletav sõnaraamat. Eesti Keele Instituut, 2009.

EKB Liit. *Aastaraamat 2022*. (Tartu, 2023).

Pilli, Toivo. *Usu värvid ja varjundid: Eesti vabakoguduste ajaloost ja identiteedist*. Tallinn: Allika, 2007.

Timmas, Evald ja Pilli, Toivo. *Eesti EKB koguduste sotsiaaltöö ja Sõbra Käsi. Osaduses kasvanud*.

Üprus, Avo. *Kirik keset küla. Koguduse ja kogukonna koostöö*. Teatmik, 2022.

ARTIKKEL VÕI PEATÜKK RAAMATUS

Grenz, Stanley J. ja Olsen, Roger E. "Jürgen Moltmann: Tuleviku transtsendentsus ja immanentsus." 20. sajandi teoloogia. Tallinn: Logos, 2002, 248-268.

VEEBIALLIKAD

Agape Eesti. <https://agape.ee/ajalugu> (vaadatud 2. juuni 2024).

Eesti EKB Liit. *Arenegukava 2018-2023*. <https://lingid.ee/LEvzl> (vaadatud 2. juuni 2024).

Eesti EKB Liit. *Sotsiaaltöö*. <https://kogudused.ee/sotsiaaltoo/> (vaadatud 2. juuni 2024).

Eesti Evangeelne Allianss. *Lausanne leping*. (1974). <https://www.allianss.ee/dokumendid-2/lausanne%e2%80%99i-leping-1974/> (vaadatud 2. juuni 2024).

Eesti Kirikute Nõukogu. "Avalikud suhted. Ühiskonnatöö." <https://lingid.ee/HjDqW> (vaadatud 2. juuni 2024).

Eluringikeskus. <https://eluring.ee/et/elukeskkond/> (vaadatud 2. juuni 2024).

EUU. "Uuringu esmased tulemused."

http://www.ekn.ee/doc/uudised/EUU2020_esmased_tulemused.pdf (vaadatud 2. juuni 2024).

Hea Isa. <https://heaisa.ee/en/about-us-2/> (vaadatud 2. juuni 2024).

Lootuse Küla. <https://lootusekula.ee/kogudus/> ja <https://lootusekula.ee/meist/> (vaadatud 2. juuni 2024).

MTÜ Samaaria Eesti Misjon. <https://samaaria.ee/meist/> (vaadatud 2. juuni 2024).

Oleviste kogudus. "Hoolekanne." <https://oleviste.ee/kogudus/hoolekanne/> (vaadatud 2. juuni 2024).

Päästarmee. <http://paastarmee.ee/about-us/kes-me-oleme/> (vaadatud 2. juuni 2024).

Sõbralt Sõbrale. <https://sobraltsobrale.ee/meist/> (vaadatud 2. juuni 2024).

The Lausanne Movement. "Part IIA, 5. Truth and the Arts in Mission," The Cape Town Commitment, 2011. <https://lausanne.org/content/ctc/ctcommitment> (vaadatud 2. juuni 2024).

Vähiravifond Kingitud Elu. <https://kingitudelu.ee/fondist> (vaadatud 2. juuni 2024).

ISIKLIK KOMMUNIKATSIOON

Rosenvald, Johanna. Liidu sotsiaaltöö sisedokument. 2024.

Siibak, Sven-Joonatan. EKB Liidu statistika koondtabel. 2024.

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Uurimus: “EEKBKLi koguduste sotsiaaltöö valdkonna olukord ja koostööpartnerid”

Hea koguduse töötegija!

Olen Kõrgema Usuteadusliku Seminari bakalaureuse IV kursuse üliõpilane Aveli Tiiter. Käesolev küsitlus on osa minu lõputööst “EEKBKLi koguduste sotsiaaltöö valdkonna olukord ja koostööpartnerid”, mille eesmärgiks on kaardistada, millisel määral EKB Liidu kogudused teenivad sotsiaaltöö valdkonnas oma kogukonda, isegi kui puudub konkreetne sotsiaalvaldkonna juht või meeskond.

Palun Teie abi käesoleva küsimustiku täitmisel, mille andmeid kasutan oma bakalaureusetöös. Isegi kui te kõiki vastuseid täpselt ei tea, kirjutage palun oma arvamus. Oma töös kasutan vastuseid üldistavalt, kuid küsimustiku analüüsimise huvides vajan infot, mis kogudusest keegi räägib, sest vastanuid võib olla samast kogudustest mitmeid.

Küsimustiku täitmisele kulub umbes 5-8 minutit. Olen väga tänulik, kui täidate küsimustiku esimesel võimalusel!

Küsimustik läheb lukku nädala pärast - 28. aprill 2024.

Kui soovite hiljem mu lõputööd lugeda, siis palun andke sellest teada, saates mulle kirja - aveli.tiiter@gmail.com.

Tänan Teid lõputöö läbiviimisele kaasa aitamise eest!

Aveli Tiiter

aveli.tiiter@gmail.com

KOGUDUS JA KOGUKOND

1. Nimeta kogudus, millesse liikmena kuulud.

Kirjuta palun ametlik koguduse nimi.

.....

2. Sinu roll koguduses: (üks vastus)

- pastor / pastori kohusetäitja
- abipastor / pastori abi
- sotsiaaltöö valdkonna juht
- juhatuse/ vanematekogu liige

3. Kas kogudusel on sotsiaaltöö valdkond?

- **Jah** (lisaküsimused)
 - **3.1. Kas kogudusel on eraldi sotsiaaltöö valdkonna juht?**
 - Jah (täpsusta nime)
 - Ei
 - **3.2. Kas koguduse sotsiaaltöö valdkonnal on meeskond?**
 - Jah
 - Ei
 - Muu (täpsusta)
- **Ei**

KOGUDUSE SOTSIAALTÖÖ OLUKORD

4. Mil viisil / mis valdkondades teeb teie kogudus sotsiaaltööd?

- Sotsiaalabi ja humanitaarabi osutamine (toiduabi, riiete jagamine jne)
- Vähekindlustatud perede ja laste aitamine
- Hingehoid ja vaimne tugi
- Nõustamine (pere, paari, indiviidi)
- Tugigrupid (üksikvanemad, enesehinnangu probleemid jne)
- Erivajadusega inimeste aitamine
- Sõltuvushäiretega inimeste aitamine (sh ravile suunamine, endiste sõtlaste toetamine)
- Kogukonnaarendus (projektid koostöös KOViga)
- Eakate abistamine ja toetamine
- Kriisiolukorras reageerimine (COVID, loodusõnnetus, põlengud jne)
- Sõjapõgenike või pagulaste toetamine
- Muu (*Palun kirjuta juurde.*)

5. Miks teie koguduses peetakse oluliseks sotsiaalvaldkonna teenimist?

.....

6. Milliseid konkreetseid sotsiaalprobleeme või väljakutseid näete oma kogukonnas?

- Vaesus
- Tööpuudus
- Vaimse tervise probleemid
- Koduvägivald
- Alkoholism
- Narkomaania

- Muu (*Palun kirjuta juurde.*)

7. Kas probleemide fookus, millele kogudus reageerib, on aja jooksul muutunud?

- **Jah**
 - Palun kirjuta, kuidas on fookus muutunud.
- **Ei**

8. Kas kogudus algatab kogukonnas sotsiaaltöö-alaseid projekte?

- **Jah**
 - Too palun mõned näited koguduse sotsiaalprojektidest, mida olete viimase 3-5 aasta jooksul teinud.
- **Ei**

9. Milliseid misjonaalseid vilju olete näinud oma koguduse sotsiaaltöö valdkonnas?

.....

KOGUDUSE KOOSTÖÖPARTNERID SOTSIAALVALDKONNAS:

10. Milliste riiklike, kohaliku omavalitsuse või erasektori (ilmalike) asutuste/organisatsioonidega on teie kogudus teinud sotsiaalvaldkonnas koostööd (viimase 5 aasta jooksul)?

- Kohaliku omavalitsuse (linna/ valla) sotsiaalosakond
- Töötukassa
- Sotsiaalkindlustusamet
- Rehabilitatsioonikeskus (*Palun kirjuta, milline rehabilitatsioonikeskus.*)
- Haridusasutus (*Palun kirjuta, milline haridusasutus.*)
- Mõni MTÜ (*Palun kirjuta, milline MTÜ.*)
- Muu (*Palun kirjuta juurde.*)

11. Milliste kristlike organisatsioonidega on teie kogudus teinud sotsiaalvaldkonnas koostööd (viimase 5 aasta jooksul)?

- Sõbralt Sõbrale
- Eluringikeskus
- Oleviste Hoolekanne MTÜ
- MTÜ Samaaria Eesti Misjon
- Lootuse Küla

- Päästearmee
- Vähiravifond Kingitud Elu
- Mõni teine kogudus (*Palun kirjuta, milline kogudus*)
- Muu (*Palun lisa juurde.*)

EKB LIIT JA KOOSTÖÖ LIIDU SOTSIAALTÖÖ ORGANISATSIOONIDEGA

12. Mil viisil/ kanalit pidi olete saanud infot Liidu sotsiaaltöö organisatsioonidest?

- Kogudusest suusõnaline informatsioon
- Ajakirjast Teekäija
- EKB Liidu meililistist ja/ või Liidu kodulehelt www.kogudused.ee
- Sõbralt Sõbrale kodulehelt <https://sobraltsobrale.ee/>
- Eluringikeskuse kodulehelt <https://eluring.ee/et/>
- Ei saagi
- Muu (*Palun lisa juurde.*)

13. Milliste EKB Liidu sotsiaaltöö projektide/ tegevusvaldkondade kaudu olete saanud tuge oma koguduses tehtavale sotsiaaltööle? Siin on nimekiri projektidest/ tegevustest, mida pakuvad nii SA Sõbralt Sõbrale, Eluringikeskus kui ka liit üldiselt.

- Nõustamiskeskus (*psühholoogiline nõustamine/ pereteraapia/ kogemusnõustamine/ juriidiline nõustamine*)
- Koolipakid
- Jõulupakid/ jõuluprojektid
- Toiduabi
- Riiete/ mööbli/ kodukaupade abi
- Rahaline toetus koguduse omaalgatusliku sotsiaaltöö projekti jaoks
- Hoolime koos laagrid/ toetus koguduse oma laagrite
- Eluringikeskus (*panustanud vabatahtlikuna, koguduseliige saanud seal uue kodu vms*)
- Sünnipäevade projekt “365 sünnipäeva”
- Projekt “Jalgrattad lastele”
- Projekt “Uks unistuste suunas”
- Tugigrupid (*üksikemade tugigrupp; enesehinnangu tugigrupp*)
- Muu (*Palun lisa juurde.*)

14. Millistes EKB Liidu sotsiaaltöö valdkondades/ projektides olete koos kogudusega panustanud oma koguduse/ kogukonna üleselt?

- Kasutatud riiete/ kodukaupade annetamine Sõbralt Sõbrale kauplustele
- Vabatahtlikuna panustamine Sõbralt Sõbrale kauplustes
- Hoolime Koos laagrites vabatahtlikuna panustamine
- Mõnes muus projektis vabatahtlikuna panustamine (*Toidupank, supiköök jne*)
- Rahaline annetus
- Muu (*Palun lisa juurde.*)

15. Kuidas saaks EKB Liit teie kogudust sotsiaaltöö valdkonnas paremini toetada?

.....

Suur tänu vastamast!